Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 11 март 1970 йил, чоршанба ◆ № 58 (14.524). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЯНГИ ПЎЛАТ ИЗЛАР

ҚЎНҒИРОТ — БЕЙНОВ — МАКАТ ТЕМИР ЙЎЛИ ҚУРИЛИШИ ТУГАЛЛАНДИ ● САМАРҚАНД — ҚАРШИ ТЕМИР ЙЎЛИ СИНОВДАН ЎТМОҚДА.

ҚЎНҒИРОТ, 9 март. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Қорақалпоғистон Автоном Республикаси ва Қозоғистон республикасини бевосита боғловчи ва Автоном республикани мамлакатимизнинг марказий районлари билан транспорт алоқасини йўлга қўювчи Қўнғирот — Макат темир йўл магистрали Устюрт ясси тоғларини кесиб ўтди. Қозоғистоннинг Бейнов станциясидан йўлга чиққан 329-қурилиш-монтаж поезди из ётқизувчилари бугун Қўнғиротдан 120 километр нарида йўл қурилиши тамом бўлганлигини билдирувчи пўлат қозиқни қоқишди. Улар бу ерда рўпарадан йўл қуриб келаётган 260- қурилиш-монтаж поезди коллективи билан учрашдилар. Кеч соат 8 да Макатдан биринчи юк поезди келди.

Қурувчилар бундан уч йил аввал Устюртнинг ҳар икки томонидан йўлга чиқиб, сувсиз, тошли ясси тоғда 600 километр узунликда из ётқиздилар. Ўн миллионлаб куб метр тупроқ қазилди ва сурилди. Улар ҳали инсон қадами етмаган рейсларни босиб ўтиш билан бирга аёвсиз совуқ, 40 градусли иссиқ ва ёзнинг чанг-тўзонли бўронларига бардош бердилар.

Темир йўл қурилиши тугалланган Ажгелди станциясида бугун кўп кишилик митинг бўлиб ўтди. Унда сўзга чиққан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. К. Зиёдуллаев, Қозоғистон КП Гурьев область комитетининг биринчи секретари М. А. Исенов, Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи секретари К. Камолов ва бошқа ўртоқлар шу йилдаёқ юк обороти бир ярим миллион тоннадан кўпроқ бўладиган транспорт магистралининг халқ хўжалиги аҳамиятига эга эканлиги ҳақида гапиришди.

* * *

Мухбиримиз республика Давлат план комитети транспорт ва алоқа бўлими бошлиғи Обид Икромовга мурожаат қилиб янги темир йўлларни шарҳлаб беришни сўради.

Ўрта Осиёни Европа билан боғлайдиган энг қисқа темир йўл қурилишининг узоқ тарихи бор. Революциядан илгари ҳам рус инженерлари бу масала билан қизиқишган. Ўша пайтда бу масалани чуқурроқ ўрганиш мақсадида экспедиция ташкил этилган, темир йўл лойиҳаси тузилган.

Чор Россияси ҳокимияти қурилишни амалга ошириш ҳақида қайғурмаган. Лойиҳа қоғоздалигича қолиб кетди. Улкан қурилиш энди амалга оширилди.

Қўнғирот—Макат темир йўлининг аҳамияти ҳақида ҳар қанча гапириш мумкин. Одамлар ўртасида бир гап бор. Ҳамма нарса йўлдан бошланади дейишади. Янги темир йўл аввало Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон республикаларини мамлакатимизнинг Европа қисми, Озарбайжон, Грузия, Арманистон республикалари ва Урал билан боғлайдиган йўлни минг километрга қисқартиради. Ўрта Осиёни Европа билан боғлайдиган темир йўл линиясининг кўпайганлиги поездларнинг тезлигини ошириш ҳисобига юкларни манзилга белгиланган муддатларда етказиб беришни осонлаштиради, жаҳондаги энг йирик Ўрта Осиё — Марказ газопроводига хизмат кўрсатиш учун қулай шароит яратади.

Темир йўлнинг Қорақалпоғистон Автоном Республикаси ва Хоразм области халқ хўжалигини ривожлантиришга катта фойдаси бор. Геологлар Қорақалпоғистоннинг Султонуюздоқ ва Жумуртоғларида саноат аҳамиятига эга бўлган катта қазилма бойликлар борлигини аниқлашган. Ҳозир бу конлардан деярли фойдаланилаётгани йўқ. Янги темир йўлнинг районларга олиб борадиган тармоқларини қуриш билан конлардан тезроқ фойдаланиш, чўлларда топилган нефть ва газ конларини тезроқ ишга солиш мумкин бўлади. Маълумки, Қорақалпоғистон ва Хоразмда қамишзорлар жуда кўп. Химия саноати учун қимматли бу хом ашёдан кенг фойдаланишни йўлга қўйиш имкони туғилади.

Темир йўл республикамизда энг муҳим транспорт воситаларидан. Йилига 50 миллион тонна юк темир йўл орқали ташилади. Шуни эътиборда тутиб Бутуниттифоқ транспорт йўллари қурилиши министрлигининг «Средазтрансстрой» ва «Самаркандтрансстрой» трестлари Қўнғирот—Макат ва илгари қурилган Чоржўй—Қўнғирот оралиғидаги темир йўлни транзит юк ташишга тайёрлаш учун ҳаракат қилмоқда. Ўзбекистон ва Қозоғистон темир йўл қурувчиларининг ҳамкорликдаги ишлари меваси бўлган қурилишда йўлни қатновга тайёрлаш ва реконструкция қилиш ишлари давом этаётир.

Юбилей йилидаги иккинчи муваффақият 142 километрга чўзилган Самарқанд—Қарши темир йўлининг қуриб тамомланиши бўлди. Уни Бутуниттифоқ транспорт йўллари қурилиши министрлигининг «Самаркандтрансстрой» тресть олиб борди. Ишга бундан икки ярим йил олдин киришилган эди. Қарши ва Самарқанддан иккита қурилиш-монтаж поезди коллективи баравар иш бошлади. Қарши чўлини ўзлаштириш учун ғоят катта аҳамиятга эга бўлган қурилишга 28 миллион 400 минг сўмлик маблағ сарфланди.

Мен ўтган йили темир йўл қурилишида бўлган эдим. «Самаркандтрансстрой» трести бошлиғи В. А. Моисеев билан қурилиш участкаларини айландик. Қурувчиларнинг жасоратига, чидамлилигига қойил қолиш керак. Жазирама иссиқдан ерлар ёрилиб кетган, қуёш селини аямай тўкади. Колонна бошлиғи В. Фролов, мастер А. Золотов етакчилигидаги қурувчилар куннинг иссиғидан ҳам, чўлнинг оғир шароитидан ҳам тап тортмай меҳнат қилмоқдалар. Улар чўлда темир йўлдан ташқари темир-бетон конструкцияларидан 26 та кўприк, 200 дан ортиқ кичик иншоот—дюкер ва сув ўтказувчи трубалар қуришди.

Самарқанд—Қарши темир йўлининг республикамиз экономикасини ривожлантиришга фойдаси катта. Темир йўлнинг аҳамиятини тушунтириш учун бир мисол келтириш мумкин. Илгари Самарқанддан Қаршигача 392 километр масофа босиб ўтиларди. Янги йўл масофани 250 километрга қисқартиради. Бир йил мобайнида юк ташишдан келадиган фойда 2 миллион сўм бўлади. Шунингдек Когон—Самарқанд темир йўл линиясидаги поезд қатновининг тезлиги ошади.

Темир йўл қурилишининг муддатидан олдин битказилганини таъкидлаш керак. Қурувчилар уни доҳий В. И. Ленин юбилейигача битказишга сўз беришган эди. Юбилейдан икки ой олдин тамомланди. Линияда ишчи поездлари қатнай бошлади. Қурилишга Москва темир йўл транспорти инженерлари институти студентлари, Самарқанд ва Қаршидан келган кўнгилли ёшлар актив ёрдам бердилар.

*

БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

ФРУНЗЕ номли колхоз Хива районидагина эмас, балки Хоразм областида ҳам донг таратган. Хўжалик азаматлари қудратли техникадан, ер ва сувдан, ўғитлардан самарали фойдаланиб, пахтадан юқори ҳосил етиштириб келмоқдалар. Ўтган 4 йил давомида давлатга 24325 тонна «оқ олтин» сотилиб, бу соҳадаги беш йиллик план муваффақиятли бажарилди. Пахтакорлар бу йил 1550 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштиришга аҳд қилишган. Шу мақсадда дала ишлари жадал суръат, аъло сифат билан олиб борилмоқда.

Барча бригадаларда ерларнинг шўрини ювиш кучайтириб юборилди. Бу иш билан 170 сувчи банд. Сиз ЎзТАГ фотомухбири К. Отаевнинг олган бу суратларида колхознинг илғор бригада бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган пахтакор Норбой Раҳимовни (чапда) ва насослар орқали ерларни суғориш пайтини (ўнгда) кўриб турибсиз.

*

ҚУВОНЧЛИ ТЕЛЕГРАММАЛАР

«ФАРҲОД»ЛИКЛАР МАРРАСИ

ЯНГИЕР. (**«Совет Ўзбекистони» мухбиридан**). Юбилей йили марраларини тезроқ эгаллаш учун курашаётган «Фарҳод» совхози чорвадорлари ярим йиллик гўшт тайёрлаш давлат планини муддатидан олдин бажардилар. Қорамолларнинг тирик вазни ўртача 308 килограммга, чўчқаларнинг оғирлиги 114 килограммга етказиб гўштга топширилди.

ПЛАН БАЖАРИЛДИ

ЖУМА. (**«Совет Ўзбекистони» мухбиридан**). Пастдаргом районининг колхоз ва совхозлари вилтга қарши курашда муҳим омил ҳисобланган бедачиликни ривожлантириш, шу йўл билан пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилиш учун курашмоқдалар. Районда 1.553 гектар ерга беда экилиб, бу соҳадаги топшириқ муддатидан илгари ўринланди. Эски бедазорларни парвариш қилиш кучайтириб юборилди. Шу кунгача 2100 гектар майдондаги кузги беда борона қилинди. Барча хўжаликлардаги техника воситалари шу мақсадга сафарбар этилди.

ЯРИМ ЙИЛЛИК ПЛАН ТАЙЁР

Оқдарё районидаги Карл Маркс номли колхоз бўрдоқибоқарлари ой сайин янги меҳнат зафарлари қучмоқдалар. Улар шу кунгача тайёрлов пунктларига планда кўзда тутилган 150 центнер ўрнига 153 центнер сўқим гўшти топшириб, колхоз бўйича ярим йиллик гўшт тайёрлаш планини ошириб бажарилишига ўз ҳиссаларини қўшдилар. Назар Қурбонов, Тошмамат Раҳматуллаев, Исроил Бердимуродовлар боққан қорамоллар биринчи сортга қабул қилинди. Яқинда 40 та қорамол ва 40 бош чўчқа сўқимга боқишга қўйилди.

С. ХЎЖАЕВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

ЯНГИ МАРРАЛАР

ГУЛИСТОН

Сирдарё область қишлоқ хўжалик илғорларининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда ўтган қишлоқ хўжалик йилининг якунлари ҳамда 1970 йилнинг вазифалари тўғрисида Сирдарё область ижроия комитети раиси Қ. А. Аҳмедовнинг доклади тингланди ва муҳокама қилинди.

Кенгаш иштирокчилари В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига пахта, ғалла, гўшт, сут, жун ва бошқа деҳқончилик ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳамда давлатга сотиш юзасидан янги оширилган мажбурият олдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

БУХОРО

Бухоро область қишлоқ хўжалик илғорларининг кенгаши бўлди. Бухоро область ижроия комитетининг раиси Н. Б. Бозоров 1969 қишлоқ хўжалик йилининг якунлари ва область деҳқонларининг юбилей йилидаги вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Кенгаш қатнашчилари 1970 йил учун социалистик мажбуриятлар қабул қилишди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. М. Матчонов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

Мажбуриятни бажариш—муқаддас бурчимиз

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ

ПАХТА— 400 минг тонна

ДОН— 283 минг тонна, шу жумладан шоли 6,4 минг тонна.

САБЗАВОТ ВА КАРТОШКА— 141 минг тонна

ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ МАҲСУЛОТИ— 30 минг тонна

МЕВА ВА УЗУМ— 101,5 минг тонна

ГЎШТ— 27,4 минг тонна

СУТ— 59 минг тонна

ТУХУМ— 25 миллион дона

ЖУН— 3400 тонна

ПИЛЛА— 2000 тонна

ТАМАКИ БАРГИ— 13000 тонна

РЕЗЕРВЛАРНИ ИШГА СОЛАМИЗ

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ 1970 ЙИЛГИ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ СЕКРЕТАРИ А. КАРИМОВ ШАРҲЛАЙДИ

Областимиз қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари беш йиллик план топшириқларини тўла-тўкис бажариш учун изчиллик билан кураш олиб бормоқдалар. Пахта етиштириш бўйича беш йилликнинг тўрт йили учун белгиланган топшириқ ошириб адо этилди.

Аммо бултур областда пахта тайёрлаш плани бажарилмади. Ҳосилдорлик ошмади. Область партия комитети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленумининг қарори асосида пахтанинг ҳосилдорлигини ошириш ва ялпи ҳосилини кўпайтириш тадбирларини белгилади.

БИРИНЧИДАН, бу йил областда гектаридан 25 центнердан кам ҳосил оладиган биронта ҳам колхоз ва совхоз, бўлим ва бригада бўлмаслигига эришамиз. Шунда пахтанинг ялпи ҳосили бир неча ўн минг тонна кўпаяди.

Бунинг учун илғорлар ва мўл ҳосил усталарининг тажрибасини, агрономия фани муваффақиятларини кенг қўллаймиз. Қолаверса, вилтга қарши кураш ва ҳосилдорликни оширишнинг асосий омили бўлган пахта-беда алмашлаб экишни кенг жорий этамиз. Бу йил 8 минг гектар, келгуси йили 12 минг гектар эски бедани бузиб, ўрнига пахта экамиз.

Ўтган беш йил мобайнида 12.200 гектар янги ер ўзлаштирилди. Бу йил эса 10,7 минг гектар ерни ўзлаштириш, 12500 гектар ерга беда экиш назарда тутиляпти. Ҳозирнинг ўзидаёқ 10000 гектардан ортиқ ерга беда экилди.

ИККИНЧИДАН, минерал ўғитлардан оқилона фойдаланиш ва унинг самарадорлигини ошириш учун курашни кучайтирамиз. Айниқса, маҳаллий ўғитлардан кенг фойдаланамиз. Бу йил ўтган йилдагига нисбатан икки баравар кўп маҳаллий ўғит тайёрлаймиз. Ҳозиргача область хўжаликларида 850 минг тоннадан зиёд маҳаллий ўғит тайёрланди ва бу иш ҳамма жойда қизғин давом эттириляпти.

УЧИНЧИДАН, пахтачиликни комплекс механизациялаш, айниқса ҳосил йиғим-теримини машиналаштириш даражасини янада оширамиз. 11 минг гектар майдонга чигитни кенг қаторлаб экамиз, 130 минг гектар майдондаги ғўза қатор ораларини икки томонлама ишлаймиз, 145 минг тонна пахтани машинада терамиз.

ТЎРТИНЧИДАН, чигит ва бошқа экинлар уруғини қулай агротехника муддатларида экамиз. Ғўза ва бошқа экинлар парваришини агротехника қоидалари асосида белгиланган муддатда ўтказамиз. Ғўзани яганалаш, чопиқ қилиш, суғориш ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш соҳаларида бултур юз берган камчиликларнинг такрорланишига йўл қўймаймиз.

Ғаллакорларимиз бултур кузда жуда катта майдонга арпа ва буғдой экишди ва кузги дон экиш планини ошириб бажаришди. Ҳозир кузги ғалла борона қилиняпти, минерал ва маҳаллий ўғитлар билан озиқлантириляпти. Баҳорда 75 минг гектар ерга дон экилиши керак эди. Ҳозиргача 65 минг гектар ерга уруғ сепилди. Баҳорги дон экиш уч-тўрт кун ичида тугалланади.

Чорвадорларимиз бу йил қорамоллар сонини 190 минг бошга, шу жумладан сигирларни 58,7 минг бошга, қўй ва эчкиларни 970 минг бошга, чўчқаларни 80 минг бошга ва паррандаларни 600 мингтага етказиш мажбуриятини олдилар. Бу йил гўшт тайёрлаш планини асосан қорамоллар ва чўчқалар ҳисобига бажарамиз. Гўштга жуда кам қўй топширамиз. Шу мақсадда 70 минг бош чўчқани боқиб семиртирамиз.

Сабзавоткорлар ва соҳибкорлар бу йил барча турдаги экинлар уруғини ўз вақтида экиб ва сабзавот, картошка, полиз экинларини, мевали дарахтлар ҳамда токларни намунали парвариш қилиб, мўл ҳосил етиштирамиз, берган ваъдамизни сўзсиз бажарамиз, демоқдалар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОБЛАСТЛАРИДА БЕДА ЭКИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА

1970 йил 10 мартга бўлган МАЪЛУМОТ

(гектар ҳисобида)

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — беда экиш плани, учинчи стун — экилган майдон, тўртинчи стун — планнинг бажарилиш проценти, бешинчи стун — шу жумладан бошқа экинларга аралаштириб экилган беда

Самарқанд	12000	9186	76,6	6920
Сирдарё	22000	13332	60,6	7513
Бухоро	11000	6460	58,7	6259
Фарғона	11000	6369	57,9	4816
Қашқадарё	7500	4130	55,1	891
Андижон	10500	5436	51,8	5188
Сурхондарё	8000	3970	49,6	3770
Наманган	9000	3270	36,3	3270
Тошкент	13000	3876	29,8	3521
Хоразм	6000	151	2,5	123
ҚҚ АССР	10000	—	—	—
Республика бўйича:	120000	56180	46,8	42271

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ, ВЦСПС ВА ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ХАТИ МУҲОКАМАДА

НАҚД БОЙЛИК

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Ишлаб чиқариш резервларидан фойдаланишни яхшилаш ва халқ хўжалигида тежамкорликка қаттиқ риоя қилиш» ҳақидаги хати республикамиз саноат ва қурилиш корхоналарида, колхоз ва совхозларда қизғин муҳокама қилинаётир. Биз бугун Тошкент тўқимачилик саноати машинасозлиги заводи қуюв цехи коллективининг йиғилиши ҳақида ҳикоя қиламиз.

* * *

...Илғор тажрибаларни оммалаштириш ва ишчиларнинг малакасини муттасил ошириб бориш мактабини ташкил этамиз. Материаллардан тежаб-тергаб фойдаланамиз, меҳнат унумдорлигини янада юқори кўтариш учун ички резервларни топиб ишга соламиз. Доҳий юбилейигача тўрт ойлик пландагидан ташқари бир неча юз тонна металл етказиб берамиз. Беш йиллик планни эса 27 декабргача уддалаймиз. Тошкент тўқимачилик саноати машинасозлиги заводининг қуюв цехи коллективи йиғилиши ана шундай қарор қабул қилди. Ҳа, улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб ана шундай қарорга келдилар.

Корхонанинг номи сўнгги йилларда бутун жаҳонга таралди. Брно шаҳрида ўтказилган халқаро кўргазмада корхона ишлаб чиқарган «ПКЛ-100» маркали машина олтин медаль билан тақдирланди. Бу ерда, бундан бошқа янги-янги мукаммал ускуналар яратиш устида катта ижодий иш олиб борилмоқда.

Заводнинг қуюв цехи ишчилари КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Ишлаб чиқариш резервларидан фойдаланишни яхшилаш ва халқ хўжалигида тежамкорликка қатъий риоя қилиш» ҳақидаги хатини юқори руҳ билан кутиб олдилар. Хат ўқиб эшиттирилгач, қизғин муҳокама бошланди. Биринчи бўлиб сўзга чиққан цех бошлиғи Ю. Кечкин металл эритув печларининг ҳар квадрат метридан самарали фойдаланиш, металл эритиш муддатини имкони борича қисқартириш, тежаб қолинган вақт ҳисобига пландан ташқари металл эритиш, иш жараёнларини янада механизациялаштириш ҳисобига меҳнат унумдорлигини ошириш имкониятлари ҳақида гапирди.

— Ўтган йили, — деди у, — мартен ва қуритиш печлари жами 293 смена-соат бекор туриб қолган бўлса, бу йил 47 соатга етди. Бу — бир неча тонна металлни йўқотдик, деган гап. Ўтган йили брак маҳсулот ишлаб чиқаришдан юз минг сўм зарар кўрган эдик. Бизнинг шу кундаги асосий вазифамиз — сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш ва унинг миқёсини янада ошириш имконини берувчи резервларни топиб, ишга солишдан иборатдир.

Сўзга чиққан илғор ишчи П. Кононенко машина ва конвейерлар ҳаракатидан тўла фойдаланилмаётгани ҳақида куйиниб гапирди. Ускуналарнинг бекор туриб қолиши оқибатида қанча-қанча маблағ йўқотяпмиз, — таъкидлади у. — Эритилган металлни қуйиш вақтида унинг тўкилиб-сочилишига эътиборсизлик билан қараймиз. Чўпни ҳорласанг, кўзингга тушар, дейди халқимиз. Кўзимизга арзимас бўлиб кўринган бу «майда» исрофгарчилик йиғилиб тонналарни, бу тонналар эса катта маблағни ташкил этади.

Экономист Б. Акрамов социалистик мусобақа натижаларини, кунлик иш кўрсаткичларини янги техника ва илғор технологияни ишлаб чиқаришга жорий этишни намойиш этувчи жанговар варақалар ва кўргазма доскалар ташкил этишни тавсия қилди.

Шу куни заводнинг бошқа цехларида ҳам ана шундай коллектив йиғилишлари бўлиб ўтди. Ишчилар, инженер-техник ходимлар йиғилиш охирида ўз зиммаларига оширилган мажбуриятлар олдилар.

КРЕМЛДА ҚАБУЛ

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 10 мартда Кремлда Нигерия Федератив Республикасининг федерал комиссари (министр) Амина Кано бошчилигидаги яхши ният миссиясини алоҳида-алоҳида қабул қилдилар.

А. Кано Н. В. Подгорнийга ва А. Н. Косигинга Нигерия Федератив Республикаси давлат ва ҳукуматининг бошлиғи генерал-майор Я. Говоннинг мактубини топширди. Мактубда Нигерия халқининг миллий бирлик йўлидаги курашига ёрдам берганлиги учун Совет Иттифоқига ташаккур изҳор қилинади.

Н. В. Подгорний билан А. Кано суҳбатлашдилар. Бу суҳбат илиқ, дўстона вазиятда ўтди. (ТАСС).

ПАРТИЯ АХБОРОТИ

Сурхондарё область партия ташкилотларида

ИДЕОЛОГИЯ ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

Яқинда идеология ходимларининг область кенгаш-семинари бўлиб ўтди. Семинар-кенгашда пропагандистлар, сиёсий ташкилотчилар, агитаторлар, матбуот, радио, «Билим» жамиятлари ходимлари, колхоз ва совхоз партия ташкилотларининг секретарлари, партия, совет, комсомол, касаба союз раҳбар ходимлари иштирок этдилар.

Кенгаш-семинарда область партия комитетининг секретари Х. Азимовнинг «КПСС Марказий Комитетининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган Тезислари ва область партия ташкилотларининг вазифалари ҳақида»ги доклади тингланди ва атрофлича муҳокама этилди. Шунингдек, семинар-кенгашда область планлаштириш комиссиясининг раиси П. Бобришевнинг «Область экономикасини ривожлантиришнинг сўнгги тўрт йили якуни ва юбилей йилидаги вазифалар ҳақида»ги доклади ҳам катта қизиқиш билан тингланди. Семинар-кенгаш иштрокчилари муҳокамада актив қатнашиб ўз тажрибаларини ўртоқлашдилар ва кенг фикр алмашдилар.

ЦЕХ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИ ЯХШИЛАНАДИ

Бойсун район партия комитетининг бюроси «Бойсун» совхози иккинчи фермасидаги цех партия ташкилотининг фаолияти ҳақидаги ҳисоботни эшитди.

Ҳисобот юзасидан қабул қилинган қарорда фермадаги цех партия ташкилоти чорвачиликни ривожлантириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш соҳасида ферма ходимлари олдига қўйилган вазифаларни бажаришга коллективни тўла сафарбар эта олмаганлиги, ички имконият ва резервларни ишга солмаётганлиги қайд қилинди. Цех партия ташкилоти коммунистларнинг авангардлик ролини таъминлаш, ферма мутахассислари ва бошқа чорва ходимларидан масъулият талаб этиш, топширилган иш учун улардан ҳисоб олиб туриш каби муҳим ишларга эътибор бермай келган.

Бюро қабул қилган қарорда район хўжаликларидаги цех партия ташкилотларининг ишини тубдан яхшилаш, биргина «Бойсун» совхозида эмас, бошқа хўжаликларда ҳам цех партия ташкилотлари ишига эътиборни кучайтириш, уларда партиявий-ташкилий ва оммавий-сиёсий ишларни кучайтиришга қаратилган конкрет чора-тадбирлар белгиланди.

ҚИШЛОҚ СОВЕТИ ҲИСОБ БЕРАДИ

Гагарин район партия комитети бюроси Гулистон қишлоқ Советининг ҳисоботини эшитди. Бюро қишлоқ Совети ва унинг депутатлари хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида меҳнаткашлар олдига қўйилган вазифаларни бажаришда бирмунча иш қилганликларини кўрсатди. Қишлоқ Совети қишлоқларни ободонлаштириш ва аҳолининг турмуш маданиятини оширишга ҳамиша жиддий эътибор бериб келаётганлиги, доимий комиссияларнинг кўпчилиги яхши ишлаётганлиги, ижроком мажлислари ва сессиялар ўз вақтида ўтиб турганлиги қайд қилинди.

Шу билан бир қаторда, бюро қарорида қишлоқ Совети ишидаги жиддий камчиликлар ҳам кўрсатиб берилди. Ижроком сайловчилар томонидан депутатларга берилган наказларнинг бажарилиши устидан етарли назорат ўрнатмаган, қишлоқ Совети қишлоқ хўжалигига доир масалаларни ўзининг ҳар бир йиғилишида муҳокама қилиб борган бўлса-да, ўз территориясидаги қурилиш ва транспорт ташкилотлари ишига доир бирорта ҳам масалани муҳокама этмаган, қишлоқ Советининг сессиялари ва ижроия комитет қабул қилган қарорларнинг ижроси учун изчиллик билан курашилмаган.

Райком бюроси Гулистон қишлоқ Советининг ишида мавжуд бўлган хато ва камчиликларни бартараф этиш, депутатларнинг етакчилик ролини ва авангардлигини таъминлаш, наказларнинг бажарилиши устидан назорат ўрнатишга қаратилган конкрет қарор қабул қилди.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯНИНГ ОММАВИЙЛИГИ УЧУН

Шеробод район партия комитетининг бюроси район «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятининг иши ҳақидаги масалани яқинда муҳокама қилди. Шу нарса қайд қилиндики, сўнгги вақтларда бу жамият бирмунча ютуқларни қўлга киритишга муваффақ бўлди. Йил бошидан бери қишлоқ ва мактаб ёшлари спартакиадалари катта уюшқоқлик билан ўтиб, буларда 6000 га яқин киши қатнашди.

Ўтган йили Ленин номли колхоз спортчилари миллий кураш бўйича ўтказилган мусобақаларда республикада иккинчи ўринни эгалладилар. Район «Пахтакор» кўнгилли спорт жамияти коллективининг кучи билан 200 дан ортиқ судьялар, спорт мастерлари ва 220 жамоатчи инструкторлар тайёрланиб, жойларга юборилди. Улар бутун ишни жамоатчилик асосида олиб бормоқдалар.

Аммо шу ютуқлар билан бир қаторда райком бюроси кўнгилли спорт жамияти ишидаги камчиликларни ҳам кўрсатди.

Район партия комитетининг бюроси район комсомол комитетидан, халқ маорифи бўлимидан, хўжалик раҳбарларидан ва кўнгилли «Пахтакор» спорт жамияти ходимларидан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Жисмоний тарбия ва спорт ишларини яхшилаш тадбирлари ҳақида»ги қарорини бажариш соҳасидаги ишларни тубдан яхшилашни талаб қилди.

НАЗОРАТЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Яқинда Жарқўрғон район партия комитетининг бюроси «Халқ контроли постлари ва группаларида ўтказилган ҳисобот-сайлов йиғилишларининг якуни ва назоратчилар ишини яхшилаш тадбирлари ҳақида»ги масалани муҳокама этди. Шу масала юзасидан район халқ контроли комитетининг раиси ўртоқ Х. Шаймановнинг ахбороти тингланди.

Райком бюроси халқ контроли органлари партия ташкилотларининг раҳбарлигида бир қатор яхши ишларни амалга оширганлигини қайд қилди. Улар саноат корхоналари, транспорт ва қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхозлардаги фойдаланилмай ётган мавжуд ички резервларни ишлаб чиқаришга сафарбар этишда катта ишлар қилдилар, жойларда давлат ва меҳнат интизомини ўрнатишга ёрдам бердилар.

Фотолавҳалар

Тошкентдаги шарикоподшипник заводининг ишчи, инженер-техник ходимлари партия ва ҳукуматимизнинг мамлакатимизнинг ҳамма меҳнаткашларига қарата ёзган ишлаб чиқаришда тежамкорликка қаттиқ риоя қилиш ҳақидаги Хатини қизғин кутиб олдилар. Корхонанинг барча цехларида тежамкорлик ҳаракати авж олиб кетди. Суратда: тежамкор ва илғор ишчи И. Нуритдинова.

А. Тўраев фотоси.

Зуҳра Алиева Тошкент галантерея фабрикасида фидокорона меҳнат қиляпти. У хом ашё ва бошқа материалларни тежаб-терғаб сарфлаш билан бир қаторда смена топшириқларини муттасил ошириб адо этаётир. Суратда: Зуҳра Алиева.

И. Глауберзон фотоси.

ҚЎШИНЛАРНИНГ «ДВИНА» МАШҚЛАРИ БОШЛАНДИ

«Шимолий» қўшинлар артиллерия ва авиация билан зарба бергандан кейин «Жанубий» қўшинлар позициясига ҳужумга ўтдилар. Кучлари устун бўлган «Шимолий» қўшинлар ўзини мудофаа қилаётган илғор қисмларни улоқтириб ташладилар ва олға қараб ҳаракат қилмоқдалар. 10 март эрталаб Белоруссия территориясида қўшинларнинг «Двина» машқлари ана шундай бошланди. Бу машқларда бир қанча ҳарбий округларнинг барча қўшин турлари қатнашмоқда.

Машқларга СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко раҳбарлик қилмоқда.

(ТАСС).

ЛЕНИН ТАҚДИРИМИЗДА

АНДИЖОН — БОЛГАРИЯ

100

Ленин орденли «Савай» совхозида яшовчи болгарлар ҳикояси

Владимир Ильич Ленин 1921 йил февраль ойининг охирида Москвада Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари Георгий Димитров билан суҳбатда бундай деган эди: **«Сизнинг партиянгизга ва шахсан Сизга энг яхши муваффақиятлар тилайман. Сизнинг партиянгиз ва болгар халқи Совет Социалистик Республикамизнинг содиқ дўстлари эканлигига шак-шубҳа қилмаймиз...»**

Ленин ғоялари қандай рўёбга чиқди? Икки мамлакат дўстлиги нималар берди?

Буни андижонликлар билан болгариялikларнинг кўп йиллардан бери давом этиб келаётган алоқаси мисолида яққол кўриш мумкин. Улар қуда-қудағай, оға-ини бўлиб кетишди. Болгарлар Андижонга, андижонликлар Болгарияга серқатнов бўлиб қолдилар. 1957 йили Болгариядан 107 киши Андижонга келиб, 2 йил яшади ва пахтачилик илмини ўрганди. Айрим болгар ёшлари Андижонда уйланиб, ўз юртига бола-чақали бўлиб қайтишди. Андижонда қолиб кетганлари ҳам бор. Улар ҳозир Қўрғонтепа районидаги «Савай» совхози ва Навоий номли колхозда деҳқончилик, чорвачилик билан машғул. Улар ўз тақдирини совет кишилари тақдири билан боғладилар. Кеча биз мамлакатимизнинг ана шу янги гражданлари ҳузурида бўлдик, суҳбатлашдик. Совхоз уларга данғиллама уйлар қуриб берган. «Турмушимиздан хурсандмиз» дейишяпти. Қуйида совхозда яшаётган уч болгар йигитининг тақдири билан танишасиз.

БИРИНЧИ СУҲБАТ

Георгиев Неделчо Иванов! У қандай ажойиб одам! Ёши ўттиз тўртда. Ўрта бўй, қотмагина, сочлари бўлса қоп-қора. Қошлари қуюқ. Бугдой ранг юзидан нур ёғилади. Ўзбекларнинг урф-одатлари сингиб кетгани хатти-ҳаракатидан шундоқ сезилиб туради. Неделчо 12 йилдан бери «Савай» совхозида слесарь. Рус аёли Рима Зинченко билан турмуш қурди. 1960 йили ўғил кўришди. Унга Валентин деган исм қўйдилар. Валентин ҳозир учинчи синфда. Рус мактабида таълим оляпти. Рима эса Қўрғонтепадаги 36-автобазада кассир. Тотув яшашади. Рима бултур меҳнат отпускасини Неделчо билан Болгарияда ўтказди.

— Мен Болгариянинг Новочерно қишлоғида туғилганман, — дея ҳикоясини бошлади Неделчо. — ота-онам, ака-укаларим бор 1957 йили ҳарбий хизматдан келсам, бир гуруҳ ёшлар Совет Иттифоқига жўнаётган экан. Мен довруғи ҳарён кетган Ленин Ватанини кўришни ўзим учун шараф деб билардим. Айниқса, ноз-неъматлар ўлкаси Ўзбекистонда бўлишни орзу қилардим. Болаликдан кўнглимда сақлаётган орзум рўёбга чиқадиган бўлди! Тўппа-тўғри Андижонга келдик.

Бу ерда бизни туғишган ва энг яқин дўстлар каби қарши олишди, оғаларча қучоқлаб бағирларига босишди. Раҳбаримиз Дечев Васил Ивановдан бошқамиз рус тилини билмасдик. Ҳаммамиз «Савай» совхозига жойлашдик. Савайликлар билан жуда дўстлашиб кетдик. Халқлар дўстлиги қандай куч эканлигини мен шу ерда тушундим. Бутун Андижон бизга меҳрибонлик кўрсатди. Кундузи ўзбеклар билан ёнма-ён туриб пахта далаларида ишладик. Ишдан кейин эса кечки мактабда рус тилини ўргана бошладик.

Орамизда оилали кишилар ҳам бор эди. Бошлиғимиз Дечев Васил Ивановнинг хотини Надя тажрибали жарроҳ эди. У «Савай» касалхонасида ишлади. Бир куни совхоз кадрлар бўлимининг бошлиғи Роза Ивановна Гурованинг қизи Людмила кўричак касали билан оғриб қолди. Уни зудлик билан касалхонага келтирдилар. Людмилани ҳамшаҳаримиз Надя опа операция қилди. Операция тугагунча қанчалик ҳаяжонланганимни билсангиз эди. Бирор ҳодиса рўй бермаса, деб қўрқдик. Ҳайриятки, операция тинч ўтди. Людмила ҳозир Волгоградда медицина институтида ўқияпти. Надя опа эса совхозда икки йил ишлагач, турмуш ўртоғи билан Болгарияга кўчиб кетди. Айтишларича, Людмила Надя опага хат йўллаб турармиш.

Икки йил давомида биз пахта етиштириш билан бирга рус тилини ҳам ўрганиб олдик. Айрим зеҳни ўткир кишилар ўзбекча сўзларни ҳам билиб олдилар. Дўстим Тодоров Тодор Димитрович «Савай»да шофёрлик гувоҳномасини олди. Рус аёли Любовь Васильевна Шаруновага уйланди. Ҳозир улар Болгарияда яшайди. Хатда айтишларича, турмушлари яхши эмиш.

Яқинда Болгариядан хат олдик. «Савай» совхозида икки йил ишлаб кетган Иван Митевнинг хотини Иван Добринка ўғил туғибди. Унга Савай деб исм қўйишибди. Ўғлимизни кўрганда «Савай»даги ширин кунлар ёдимизга тушади, деб ёзибди, у.

Ўзимдан сўрасангиз, турмушдан нолимайман. Ҳурмат-иззатдамиз. Тенгҳуқуқли совет гражданимиз. Ўзимиз деҳқон бўлиб қолдик. Бошимиз қовушди. Минг раҳмат, ёнимизга кириб деҳқончиликни ўргатган ўзбекларга!

Абдуқосим Тошматов, Раҳмонберди Мамадалиев деган йигитлар билан оғайни бўлиб кетдим. Улар менга слесарлик ҳунарини ўргатди. Мен ўзбек дўстларимдан ҳунаргина эмас, балки кўп яхши фазилатларни ҳам ўргандим. Сизнинг халқингиз яхши, мард халқ экан.

Ишлаб туриб ўқидим. Ўрта мактабни битирдим. Ҳозир Андижон пахтачилик институтининг механизация факультетида сиртдан ўқияпман. Учинчи курсдаман. Бултур Олтой трактор заводида практикада бўлдим. У ердаги қудратли тракторларни мен кинода ҳам кўргандим. Рус ишчилари мени тантана билан Андижонга кузатиб қўйдилар. Шунда мен совет кишилари ғамхўр, меҳрибон одамлар экан деган хулосага келдим. Тағин икки йилдан кейин диплом оламан. Бу мен учун катта бахт бўлади!

ИККИНЧИ СУҲБАТ

Стоянов Крилл Пенов Қўрғонтепа районидаги Навоий номли колхозда мол доктори бўлиб ишлайди. Лекин у «Савай» совхозида яшайди, Неделкога қўшни. Крилл ҳам Болгариядан Неделко билан бирга келган. Ёши 35 да. Попово қишлоғида туғилган. Ота-онаси, синглиси Болгарияда. Улар билан хат ёзишиб туради.

Крилл «Савай» совхозида ишлаган маҳалида Менжия Аминова деган қиз билан турмуш қурган. Тўнғич қизи Свобода ўн бир ёшга тўлди. У рус, татар, ўзбек тилларида гаплаша олади. Каттароқ бўлгач, отасидан болгар тилини ўрганмоқчи. Ўртанча қизи Ира иккинчи синфда ўқийди. Ўғли Пеня болалар боғчасига қатнайди. Боғчада уни эркалатиб: «Крилл Пенович» дейишади.

Крилл чорвачиликка қизиқади. Совхозга келган йилиёқ чорвадорлар билан иноқлашиб кетди. Айни вақтда рус тилини ўрганди. Сўнг Самарқанд қишлоқ хўжалик институтининг ветеринария факультетида сиртдан ўқиди. Институтни битиргач, уни Навоий номли колхозга ишга таклиф қилишди. Колхоз чорвасининг ривожланишида Крилл Пеновнинг хизматлари катта. У молларнинг саломатлигини яхшилаш борасида жуда кўп ишлар қилди. Фермада тартиб-интизом ўрнатилди. Санитария ишлари изга солинди. Оқибатда фермада касалликлар ниҳоят даражада қисқарди. Қишловга пухта тайёргарлик кўрилди.

Район миқёсидаги йиғинларда Крилл Пеновнинг номи тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди. Уйчан, ақлли, камтарин бу йигитнинг ҳаётида олға интилишнинг намуналари равшан кўриниб турибди. Кечалаб-кундузлаб чорвадорлар орасида юриши, молларнинг зотини яхшилаш учун жон куйдириши Крилл Пеновнинг келгусида ўсишидан дарак берувчи белгилардир.

УЧИНЧИ СУҲБАТ

Якимов Стефан Петков ўзига хос илиқ табассум билан кўришди. У ишчан ва тиришқоқ йигит. Ҳамма ҳурмат қилади. Шундай катта коллективнинг иззат-ҳурматига сазовор бўлиш осон эмас. Ўн икки йилдирки, вақт билан ҳисоблашмасдан жамоат ишларига фаол қатнашади. Одамларга нафим тегса дейди.

Стефан «Савай» совхозининг чорвачилик базасида веттехник. У бу ерга Болгариянинг Лович шаҳридан келган.

— Мен совхозга тажриба ўрганиш учун келгандим. Лекин палакнинг гардиши билан кетмай қолдим. Ростини айтсам, дўстлик ипи боғлаб қўйди. Совет кишиларидан кўп яхшилик кўрдим. Танигани ҳам, танимагани ҳам уйнинг тўридан жой кўрсатди. Уйлик-жойлик бўлдик. Сут соғувчи Зинаида Чечерова билан бир ёстиққа бош қўйдик. Бир-биримиз билан тотув яшаяпмиз. Икки фарзандимиз бор. Зинаида болалар боғчасига ишга ўтди. Мен эса чорвадорман. Ҳеч нарсадан камчилигимиз йўқ. Самарқанд қишлоқ хўжалик институтида сиртдан ўқияпман.

Суҳбат қизиб кетди. Бир соатдан кўпроқ давом этди. Бу сўзлар замирида ленинча дўстлик, Ленин ғоялари билан нурланган совет кишиларининг очиқ кўнгиллилиги ва қайноқ қалби бор эди.

КИЧИК НАСОСЧА

ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

Ховузлар, кўлчалар ва дарёлардан, қудуқ ва шахталардан сувни чиқариб олувчи янги кичик электр насоси яратилди. Кичик насосча оддий электр разеткасига тиқилади. Насос бир соат давомида 1700 литр сув чиқара олиш қувватига эга. Ана шу миқдордаги сувни насос 40 метр юқорига етказиб бера олади. Бунинг учун фақат 450 ватт электр қуввати сарфлайди.

Янги насосчада на поршин ва на лопаткали ғилдираклар бор. Буларнинг ўрнида махсус едирилиб кетмайдиган резинкалар ишлайди. Шундай қилиб, бу насосчада ҳаракатланувчи, айланувчи деталлар йўқ. Бу эса шундай детали бўлган насослар учун қилинадиган парваришни камайтиради.

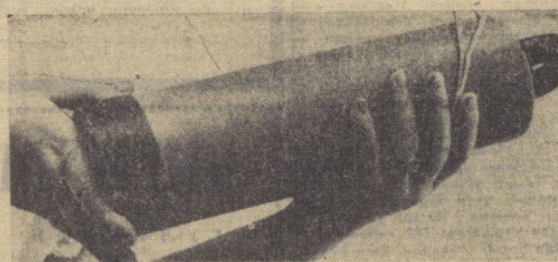

Ертўлаларни ва ўраларни сув босганда ана шу насосдан фойдаланиш жуда қулай. Автомобилларни тозалашда, боғ ва экинларни суғоришда, ўсимликларни ювишда ҳам бу насосдан фойдаланса бўлади.

Кичик насосча Кишинев шаҳридаги махсус конструкторлик бюроси ходимлари томонидан ишланган.

Суратда: янги электр насоси. Бу насосча хўжалик сумкасига бемалол жойлашади.

Н. Пашни фотоси.

НАЗАРИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

УРГАНЧ шаҳрида «В. И. Ленин пролетариат диктатурасининг давлат формаси бўлган Советлар тўғрисида» деган мавзуда назарий конференция ўтказилди. Конференцияда Советларнинг депутатлари, партия ва совет ташкилотларининг ходимлари қатнашдилар. «Советлар тўғрисида В. И. Ленин таълимоти», «КПСС Марказий Комитетининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига Тезислари», «Советлар фаолиятида демократик принципларнинг ривожлантирилиши», КПСС XXIII съездининг Советлар олдига қўйган вазифалари ва унинг қандай бажарилаётганлиги каби актуал мавзуларда докладлар тингланди. Область партия комитетининг иккинчи секретари И. Дрижак, область партия комитетининг секретари Р. Жуманиёзов, область ижроия комитетининг раиси Р. Эшчонов ва область ижроия комитети раисининг ўринбосари Г. Ёқубова ўртоқлар юқоридаги мавзуларда доклад қилдилар. Шунингдек, Урганч ва Хива шаҳар Советлари ижроия комитетларининг раислари Ю. Сотимов ва Х. Худойберганова ўртоқларнинг докладлари қарорлар ижросини текшириш, меҳнаткашларни қабул қилиш, Советлар ишида ленинча иш услуби масалаларига бағишланди.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КЕКСА ДАРДГА ҲУЖУМ

Илмий сафар таассуротлари

Биз ажойиб жамиятда, ҳур замонда яшаяпмиз. Мамлакатимизда инсон бахт-саодати учун ҳамма қулайликлар яратилган. Бепул медицина хизматидан барча кишилар баҳраманд. Шу боисдан кишилар саломатлиги яхшиланиб, узоқ умр кўрмоқдалар. Айниқса, сил каби хавфли касалликларнинг олди олиниб, даволаш усуллари ишлаб чиқилган. Лекин дунёда бу касалликка қарши кураш қандай олиб борилияпти? Бу масала барча қитъа шифокорларини қизиқтирмоқда, ҳамкорликда иш олиб боришни тақозо этмоқда.

Шу мақсадда ўтган йил сентябрь ойида Нью-Йоркда силга қарши XX халқаро конгресс бўлиб ўтди.

Конгрессда асосан энди тараққий эта бошлаган (собиқ мустамлакалар) ва тараққий этган (капиталистик) мамлакатларда сил касаллигини олдиндан аниқлаш ва даволашга доир энг актуал масалалар кўриб чиқилди.

...Нигерияда беморларнинг 20 процентигина охиригача даволанадилар. Қолганлар узоқ жойларда яшаганликлари ва касалхоналарда ўрин етишмаслиги сабабли яхши даволана олмайдилар. Малида эса силга қарши тадбирларга соғлиқни сақлаш бюджетининг фақат 8 проценти сарфланади. Врачлар етишмайди...

Малайзиялик доктор Содининг фикрига қараганда, ер юзидаги аҳолининг учдан икки қисми Шарқий Осиёда яшайди, шунинг учун ҳам бу зонада сил билан оғриш кўп учрайди. Касалликнинг актив формаси билан ҳар йили 4 миллион киши рўйхатга олинади, булардан тўртдан бир қисми касалликнинг биринчи йилидаёқ ҳалок бўлади. Ўрта ҳисобда ҳар минутда 2, бир кунда 3000 одам силдан ўлади. Докладчининг фикрича, силга қарши кураш масаласи ҳозирги кундаги жуда муҳим вазифалардан биридир. Аммо маблағларнинг етишмаслиги, мутахассисларнинг ва касалхоналардаги ўринлар сонининг камлиги силга қарши муваффақиятли курашни ташкил этишга халақит бермоқда. Силга қарши оммавий эмлаш ўтказишни биз фақат хаёл қила оламиз, деди докладчи.

Бир қатор олимлар эса — Кудро (Франция), Кох-Везер (АҚШ) силга қарши профилактика чораларини амалга ошириш, аҳолини флюорографик текширувдан ўтказиш ва беморларни уйда даволаш учун ўрта медицина мактабларида врачларнинг сил бўйича махсус ёрдамчиларини тайёрлаш масаласини ўртага ташладилар, бу, сўзсиз, кўпчилик олимларда қизиқиш уйғотди.

Мажлисларнинг бири силга қарши кураш тарихига бағишланди. Францияличк Жерне-Рьё бизнинг эрамиздан 4.000 йил муқаддам яшаган одамларнинг суякларида ҳам силнинг асоратлари борлиги аниқланганлигини қайд қилди. Бундан кўринадики, сил касаллиги қадим замонларда ҳам кенг тарқалган касаллик бўлган ва ўшандан бери инсониятни бу дарддан қутқариш чоралари излаб келинган. Силнинг кенг тарқалганлиги баъзи ҳукмдорлар эътиборини ҳам ўзига жалб қилган экан. Масалан, XVI асрда яшаган подшо Генрих IV силга дучор бўлган беморларга қўлини тегизиш билан уларни «даволаган», дарддан «холос этган» экан.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги даволаш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, медицина фанлари кандидати А. И. Лапинанинг «СССРда силга қарши кураш тарихи» ҳақидаги доклади конгресс қатнашчилари томонидан катта эътибор билан тингланди. Докладчи силга қарши кураш тараққиёти ва бу соҳада эришилган ютуқларни босқичма-босқич характерлаб берди.

Шунингдек, ушбу сатрлар муаллифи ҳам «Ўрта Осиё республикаларида силга қарши кураш усуллари» деган мавзудаги доклади билан қатнашди. Собиқ Туркистон ўлкасида революцияга қадар силга қарши тадбирлар мутлақо кўрилмас эди. Мутахассислар йўқ эди. Совет ҳокимияти ўрнатилгандан кейингина бу касалликка қарши планли кураш олиб бориш йўлга қўйилди. Ҳозир республикамизда силга қарши муассасаларнинг кенг тармоғи бунёд этилган, уларда 1200 дан ортиқ фтизиатр-врач ишламоқда, 100 дан ортиқ диспансер ва 20.000 дан ортиқ ўринли касалхона ва санаторийлар мавжуд.

Янги туғилган болаларга ва 7-15 ёшдаги ўсмирларга мажбурий тартибда силга қарши вакцинация қилинади. Беморлар билан алоқада бўлган кишилар ва ноактив сил қолдиқларига эга бўлган шахсларга, қанд касалига учраган беморларга ва ҳоказоларга кимёвий-профилактик даво қўлланади.

Бизда бу касалликни вақтида аниқлаш мақсадида ҳар йили 3 миллиондан ортиқ киши рентген-флюорографик текширувдан ўтказилади. Аниқланган беморлар ўз вақтида касалхоналарга жойлаштирилиб, энг замонавий дори-дармонлар билан даволанадилар, уларга ором бериладиди, яхши овқат билан таъминланади ва аста-секин машғулотга ўтиш тартиби қўлланилади.

Биз ўз докладимизда халқ моддий фаровонлигининг кун сайин яхшиланиб бориши, маданий савиянинг ўсиши ва касалликка қарши барча тадбирларнинг бутун давлат миқёсида бепул амалга оширилиши аҳоли орасида силнинг кескин камайишини таъминлайдиган асосий омил эканлигини алоҳида уқтириб ўтдик.

Кох-Везер ва бошқалар АҚШда сил билан оғриган кишилар 50.000 дан ортиқ эканини айтдилар. Оқ танли беморлар хусусий касалхоналарда, негрлар эса давлат шифохоналарида даволанар экан. Негрлар орасида сил билан касалланиш оқ танлиларга нисбатан 5 марта кўп. Мутахассис врачлар етишмайди. Ёш врачлар силга қарши кураш ишига жалб қилинмайди. Фтизиатр-врачларнинг ўртача ёши 59,5 да. Бу, келажакда фтизиатр-врачлар ғоят камайиб кетишини кўрсатади.

Конгресс қатнашчилари якдиллик билан силнинг актив формаларини узлуксиз даволаш муддати 2 йилдан кам бўлмаслиги, сил дарди билан оғриб туриб яна қанд касали ва алкоголизмга ҳам йўлиққанларни даволаш муддати эса 3-4 йилдан кам бўлмаслигини қайд қилдилар. Айни пайтда сил бўлган кишиларни касалхоналарда узоқ сақламаслик керак, касаллик авж олган пайтда эса шифохонада 2-3 ой даволанишнинг ўзи кифоя, энг камида 2 хил дори-дармон билан беморларни уйида даволаган маъқул, деган фикрлар айтилди.

Совет олимлари бу фикрга қўшилмадилар. Улар, касалхона ва санаторий шароитида узоқ муддатли даволашнинг афзалликларини мисоллар, далиллар билан кўрсатиб бердилар.

Сил бўйича навбатдаги XXI халқаро конгрессни 1971 йилда Москва шаҳрида ўтказиш ҳақида қарор қабул қилинди.

Биз конгресс тамом бўлгандан кейин чет эл олимлари билан, оддий америкалик кишилар билан суҳбатда бўлдик. Улар тинчлик ҳақида тўлқинланиб гапирдилар. Тинчликда ҳикмат кўп, дейишди. Ер юзида тинчлик барқарор экан ҳар қандай касалликни, шу жумладан, силнинг ҳам олдини олиш мумкин, деган фикрни билдиришди.

Ш. АЛИМОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор.

Нью-Йорк — Москва — Тошкент.

Пахтакорларнинг илғор тажриба мактаби

УРУҒ — ҲОСИЛНИНГ АСОСИ ҲИСОБЛАНАДИ. УРУҒИНГ СОЗ БЎЛСА, ҲОСИЛИНГ МЎЛ БЎЛАДИ, ДЕЙДИ БОБОДЕҲҚОНЛАРИМИЗ, ШУ ТУФАЙЛИ УРУҒЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ, ҲАР ЙИЛИ ЕТАРЛИ МИҚДОРДА ЮҚОРИ СИФАТЛИ УРУҒЛИК ТАЙЁРЛАШ ЗАРУР. ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ 1970 ЙИЛГИ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИДА ҲАР ҚАЙСИ ХЎЖАЛИКНИ КЕЛГУСИ ЙИЛДА ЭКИШ УЧУН ЗАРУР БЎЛГАН ЮҚОРИ СИФАТЛИ УРУҒ БИЛАН ЕТАРЛИ МИҚДОРДА ТАЪМИНЛАЙМИЗ, ДЕЙИЛГАН. БУНГА ЭРИШИШ УЧУН БУ ЙИЛ ЭКИЛГАН УРУҒЛИК ПАХТАНИ ЯХШИ ПАРВАРИШ ҚИЛИШ ВА УНДАН МЎЛ ҲОСИЛ ЕТИШТИРИШ КЕРАК. ШУНДА УРУҒЛИК ЧИГИТ КЎПРОҚ ОЛИНАДИ.

УРУҒ ВА ҲОСИЛ

Республикамизнинг селекция муассасалари ва селекционерлари олдида қишлоқ хўжалигининг ҳозирги талабларига жавоб берадиган юқори ҳосилли, касалликларга бардошли, шунингдек, тўқимачилик саноати талабларини қондирадиган янги ғўза навларини яратиш вазифаси турибди. Ҳозирги вақтда улар олдига айниқса вилтга бардошли навларни яратиш проблемаси қўйилмоқда.

Маълумки, пахтачиликни тиклаш йилларида пахта майдонининг деярли ҳаммасига Навроцкий, Кинг, 182 каби камҳосилли ғўза, завод аралашмаси ва калта толали навлар экиларди. **Кейинги даврда ғўзанинг нави тўрт марта алмаштирилди.** Нав ҳар сафар алмаштирилганида колхоз ва совхозларнинг далаларига серҳосил, касалликларга бардошли ва толасининг сифати яхширoқ ғўза навлари тобора кўпроқ экилди. **Ғўзанинг нави ҳар сафар алмаштирилганида пахтанинг ҳосилдорлиги 10-12 процент ошди. Узун толали ва ингичка толали навлар селекциясига алоҳида эътибор берилди. Ғўза навлари алмаштирилиши натижасида пахта толасининг узунлиги ўрта ҳисобда 4 миллиметр ошди, олинадиган толанинг миқдори эса 4-5 процент кўпайди.**

Ҳозирги вақтда кенг районлаштирилган 108-ф нави деҳқонларнинг талабига тўла жавоб бермаяпти, чунки у вилт билан касалланмоқда. Бир майдонга сурункасига пахта экавериш бу касалликнинг тарқалиш сабабларидан бири ҳисобланади.

Кейинги йилларда селекционерлар ва уруғчилар куч-ғайрат сарфлашлари туфайли ғўзанинг Тошкент-1, Тошкент-2, Тошкент-3, 159-ф, 152-ф, С-4829 каби вилтга чидамли навлари яратилди ва ишлаб чиқаришга жорий этиляпти. Ана шу навлар айрим районларда ҳосилдорлиги жиҳатидан 108-ф навига нисбатан устун туради. Айниқса вилт тарқалган майдонларда бу навлардан 108-ф навига нисбатан кўпроқ ҳосил олинади. Бундан ташқари, вертициллёз вилт касаллиги тарқалган майдонларда тезпишар ингичка толали С-6030 нав ғўза ўстирилганда ҳам катта иқтисодий фойда кўрилади.

Вилт касаллиги етказадиган зарарнинг камайиши кўп жиҳатдан янги, касалликларга чидамли навларни кўпайтириш суръатларига боғлиқдир. Шу мақсадда 159-ф нави тез кўпайтириляпти. 1966 йили бу нав ғўза чигити этиги икки гектар майдонга экилган бўлса, бу йил камида 200 минг гектар майдонга экилади. Тошкент-1, Тошкент-2, Тошкент-3, С-6030 ва бошқа навлар ҳам ана шундай тез суръатлар билан кўпайтириляпти. Вилтга чидамли ғўза навларини тез суръатлар билан кўпайтиришга бундан кейин ҳам катта эътибор бериш даркор. Бу навлар экилган пахта майдонлари ўғитлар, сув, техника билан биринчи навбатда таъминланиши, ана шу нав ғўза пахтасини етиштираётган бригадалар ишчи кучи ва бошқа керакли нарсалар билан ўз вақтида ҳамда тўла таъминланиши зарур. Яқин икки-уч йил ичида ғўза навини яна алмаштириш учун ана шу навлардан мўл ҳосил етиштириш ва кўпроқ уруғлик олиш керак.

Шуни таъкидлаш керакки, ишлаб чиқаришга жорий қилинаётган янги ғўза навлари парваришининг турлича талаблари билан бир-биридан фарқ қилади. Шу сабабли ана шу ғўза навлари пахтасини етиштирганда ҳар бир навнинг агротехника хусусиятларини ҳисобга олишга алоҳида эътибор бериш лозим.

Селекционер олимлар юқори ҳосилли ва вилтга чидамли навларни яратиш учун селекциянинг полиплоидий, насли бир-бирига узоқ бўлган ғўза навларини чатиштириш, уруққа ва ўсимликка радиация ва турли хил кимёвий моддалар (мутагенлар) билан таъсир кўрсатиш каби янги усулларни муваффақиятли равишда қўлланмоқдалар.

Селекционер С. Мираҳмедов юқори ҳосилли ва вилтга чидамли ғўза навларини яратганда бир-биридан узоқ бўлган навларни гибридлаштириш усулини муваффақиятли қўлланмоқда. У, маданий навларга ёввойи мексика ғўзасининг вилтга чидамли турини чатиштиряпти, Ана шу усул билан ғўзанинг Тошкент-1, Тошкент-2 ва Тошкент-3 навлари яратилди. 1969 йили бу навлар ишлаб чиқаришда кенг синаб кўрилди ва районлаштирилган навларга нисбатан вилтга кўпроқ чидамли ҳамда юқори ҳосилли эканлиги маълум бўлди. Ленинград районидаги Энгельс номли, Қува районидаги «Коммунизм» ва «Ленинград», Ленин районидаги «Правда Востока», Москва районидаги «Октябрь», Наманган районидаги «Партия XXII съезди», Поп районидаги Ленин номли, Жиззах районидаги «Москва» ва Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозлари ана шу навларни кўпайтириш борасида катта иш қилдилар. Шу туфайли 1970 йилиёқ «Тошкент» навлари камида 10 минг гектар майдонга экилади, олтита элита-уруғчилик хўжалиги ташкил этилади.

Уруғчилик хўжаликлари бошқа навларни кўпайтириш соҳасида ҳам кўп иш қилдилар. Юқори Чирчиқ районидаги «Правда» колхозида С-4829, Сурхондарё областидаги «Сурхон» совхозида С-6030, Избоскан районидаги «Коммуна» колхози ва Наманган областидаги «Қизил Равот» совхозида 159-ф навларини кўпайтириш ишлари олиб борилди.

Селекционерлар яқин келажакда экологик жиҳатдан бир-биридан узоқ формаларни гибридлаштиришни кенгайтириш, ғўзанинг бир-биридан катта фарқ қиладиган кўринишларини яхшилаш учун бекросса деб аталувчи усулни кенгроқ қўлланишни назарда тутмоқдалар. Кузатиладиган табиий шароитда — иссиқликда, намликда, ёруғликда селекция материалини сунъий касаллантириш усулларини ишлаб чиқиш ва бошқа бир қатор масалаларни ҳал қилиш вазифаси турибди.

Маълумки, ўтган йилги об-ҳаво шароити ҳосилнинг шаклланишига салбий таъсир кўрсатди ва тайёрланган уруғлик чигитнинг бир қисми кўнгилдагидек сифатли бўлмади. Шу муносабат билан уруғлик чигитни экишга яхшилаб тайёрлаш, белгиланган технологияга қатъий риоя қилиш ва шикастланган чигитлар миқдори 5 процентдан ошиб кетишига йўл қўймаслик керак. Ўрта толали совет навлари учун уруғлик чигитнинг туксизлантирилиши 0,8, ингичка толали нав учун 0,4 процентдан ошмаслиги лозим.

Уруғлик чигит шикастланган бўлса, об-ҳаво шароити ноқулай бўлганда яхши униб чиқмайди ва турли касалликларга бардош беролмайди. Бу хилдаги чигит экилганда бир текис униб чиқмайди, кўчат сийрак, ғўза нимжон бўлиб қолади. Шикастланган чигит экилганда кўчатнинг сони шикастланмаган чигит экилгандагига нисбатан 8-10 процент, олинадиган ҳосил эса 20-25 процент кам бўлади.

Тозалаш жараёнида иш режимини бузиш: пахта бунтларини бузишда, пахтани тозалашда ишлатиладиган механизмлардан фойдаланиш, шунингдек, толани ва момиқни белгиланганидан тезроқ суръат билан ажратиб олиш натижасида уруғлик чигит шикастланади. Худди мана шу сабабли айрим пахта тозалаш заводлари кўпроқ эзилган уруғлик чигит тайёрладилар. Масалан, Тошкент пахта тозалаш заводи 1490 тонна, Чиноз пахта тозалаш заводи 600 тонна, Тошлоқ пахта тозалаш заводи 300 тонна, Қашқадарё областидаги пахта тозалаш заводлари қарийб 1700 тонна кўпроқ эзилган уруғлик чигит тайёрладилар. Бунга йўл қўймаслик учун пахта тозалаш заводларининг технология потогидаги барча ускуналар синчиклаб созланиши ва улар инженер-техник ходимларнинг доимий назорати остида ишлатилиши зарур.

Чигити уруғлик учун мўлжалланган пахтанинг толаси ажратиб олинганда арраларнинг иш унуми соатига 7 килограммдан ошмаслиги керак. Момиқ ажратиб олинганда ҳар сафар олинадиган момиқнинг миқдори 2,5-3 процентдан, жами олинадиган момиқнинг миқдори эса 5 процентдан ошмаслиги лозим.

Пахта тозаланганда чигитнинг қизишига йўл қўймаслик даркор. Айрим ҳолларда, айниқса тола ажратиб олинаётган вақтда иш унуми юқори бўлиши натижасида чигит 35-40 даражагача қизийди. Бундай юқори даражада қизиган чигитни кўп миқдорда сақлаш ҳаво киришини тезлаштиришга ва бинобарин чигитдаги намлик даражасининг ошиб кетишига олиб келади, натижада уруғлик чигитнинг ҳаётчанлиги камаяди.

Уруғлик чигитни экишга тайёрлашда дорилаш муҳим тадбирлардан бири ҳисобланади. Вилт ва гоммоз, республиканинг айрим районларида эса илдиз чириш касаллиги бултур уруғлик чигитни дорилаш сифатига етарли эътибор берилмаганлиги натижасида кўп тарқалди. Айрим хўжаликлар умуман дориланмаган ёки яхши дориланмаган уруғлик чигитни экдилар.

Уруғлик чигит гоммозга қарши марказлаштирган ҳолда пахта тозалаш заводларида ТХФМ препарати билан дориланади. Момиғи механик йўл билан ажратиб олинган уруғлик чигитнинг бир тоннасига 6 килограмм, туксизлантирилган чигитнинг бир тоннасига эса 7 килограмм дори сарфланади.

Илдиз чириш касаллигига қарши уруғлик чигит ТМТД препарати билан бевосита колхоз ва совхозларда дориланади. Бунинг учун ҳар бир хўжаликда махсус ускуналанган пунктлар ташкил этилади. Пахта тозалаш заводида олдин гоммозга қарши дориланган туксизлантирилган уруғлик чигитнинг тоннасига 12 килограмм ТМТД препарати сарфланади. Уруғлик чигитни дорилаш учун аввал қоплардан тўкилиб, 10-15 сантиметр қалинликда ёйилади ва сўнг устига препарат бир текисда элаб сепилади ҳамда яхшилаб аралаштирилади.

Дориланган чигит экиш олдидан тўғри ивитилмаса, касалликларга қарши дорилашнинг фойдаси йўққа чиқади. Касалликларга қарши дориланган уруғлик чигитни чуқурларга солиб ивитмаслик, балки, бир оз намлашнинг ўзи кифоя қилади. Дориланган уруғлик чигит чуқурга солиб ивитилганда, дори ювилиб кетади, чуқурга қуйилган сув оқиб чиқиб кетмаган ҳолларда эса, чуқурда кўп миқдорда касалликларга қарши кураш мақсадида чигитга сепилган дорилар тўпланиб қолади ва уруғлик чигитнинг униб чиқиш хусусияти камайиб кетади. Шуни унутмаслик керакки, ТХФМ препарати билан дориланган уруғлик чигитни экиш олдидан ивитмаслик, балки намлаш керак. Экишнинг бошланғич даврида уруғлик чигитни намлаш учун унинг бир тоннасига 300 литр, экишнинг ўртасида (10—20 апрель) 600 литр ва охирида 900-1000 литр сув сарфлаш лозим. Экиш даврининг ўртасида ва охирида чигит ҳар сафар намланганда унинг бир тоннасига 300 литрдан сув сарфланади.

Уруғлик чигитни намлаш учун цементланган майдончага 10-15 сантиметр қалинликда ёйилади ва ОТН-8-16 маркали пуркагич ёрдамида талаб қилинган нормадаги сув сепилади. Сўнг чигит яхшилаб аралаштирилади ва бир жойга уйилиб, усти брезент билан ёпилади ҳамда 3 соат давомида димлаб қўйилади. Шундан кейин чигит яна юпқа қилиб ёйилади ва унга навбатдаги норма билан сув сепилади, яхшилаб аралаштирилади ҳамда бир жойга уюлади. Уруғлик чигит то экилгунча шу ҳолда сақланади. Уруғлик чигит охирги марта намлангандан кейин уни димлаб қўйиш экиш муддатига қараб 12 соатдан 36 соатгача чўзилиши мумкин.

Уруғлик чигитни, айниқса юқори репродукцияли уруғлик чигитни пахта майдонларига рационал жойлаштириш муҳим аҳамиятга эга. Шу мақсадда районлаштирилган элита ва биринчи репродукцияли (108-ф, С-4727, 138-Ф, 153-Ф, 149-Ф) навларнинг уруғлик чигити вилт касаллиги тарқалмаган майдонларга экилиши лозим. Шу йилдан бошлаб барча элита уруғчилик хўжаликларида пахта-беда алмашлаб экишни албатта йўлга қўйиш зарур.

Уруғчилик хўжаликларида кўп сонли навларнинг ва битта бригадада бир неча репродукциядаги навларнинг экилиши уруғлик пахта тайёрлашни қийинлаштиради, навларнинг биологик ва механик ифлосланишига олиб келади. Ғўза навларини тўғри жойлаштириш ҳақида жиддий ўйлаб кўриш керак.

Бултур бир қатор колхоз ва совхозларда уруғлик чигит ҳаддан ташқари кўп сарфланишига йўл қўйилди. Тошкент, Самарқанд ва Сурхондарё областларининг хўжаликларида ҳар гектар ерга ўрта ҳисобда 170 килограммдан уруғлик чигит экилаётганлигини нормал ҳол деб ҳисоблаш мумкинми, ахир?! Уруғлик чигитни, айниқса, вилтга чидамли навларнинг уруғлик чигитини қадрлаш, уни қабул қилинган экиш усули ва схемасини ҳисобга олган ҳолда тежаб-тергаб сарфлаш даркор.

Экилган чигитни текис ундириб олиш, ғўзани яганалашга қилинадиган харажатларни камайтириш ва уруғлик чигитни иқтисод қилиш мақсадида тор қаторлаб ёки квадрат-уялаб экиш ва бунда ҳар бир уяга 5-6 тадан, тупроғи оғир ва шўрланган ерларга эса 7-8 тадан уруғ ташлаш керак.

Айниқса намлик даражаси юқори бўлган уруғлик чигитни экиш ва ҳосилдорлик сифатларини яхшилаш учун уни офтобда қуритиш тавсия этилади. Ана шу хилдаги уруғлик чигит асфальтланган майдончаларга (хирмонларга) 30-40 сантиметр қалинликда ёйилиб ва вақти-вақти билан аралаштириб турилган ҳолда 3-5 кун давомида офтобда ёки қуруқ шамолли ҳавода қуритилади.

Уруғлик чигит хўжаликларда шамол яхши кириб турадиган қуруқ бинолардаги махсус жойларда сақланади.

Ш. ИБРОҲИМОВ — В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик академияси пахта селекцияси ва уруғчилиги илмий-текшириш институтининг директори, биология фанлари кандидати, Б. СТРАУМАЛ — шу институт директорининг ўринбосари, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, Ҳ. РАҲИМОВ — шу институт уруғчилик ва уруғшунослик лабораториясининг мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, О. КРАТИРОВ — шу лабораториянинг илмий ходими, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, С. МИРАҲМЕДОВ — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси экспериментал биология институтининг катта илмий ходими, биология фанлари кандидати, М. ЛЯЦКИЙ — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги пахта уруғчилиги бошқармасининг бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган агроном, И. КОСТЕНКО — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ўсимликларни ҳимоя қилиш Бош бошқармасининг бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган агроном, М. ДЕҲҚОНОВ — Ленинград районидаги Энгельс номли колхознинг раиси, М. ШЕРБЎТАЕВ — Қува районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси.

ЭФИР ТЎЛҚИНЛАРИДА

ЯХШИ ТАШАББУС

«Меҳнат унумдорлиги янги ижтимоий тузумнинг ғалабаси учун оқибат натижада энг муҳим, энг асосий омилдир». Владимир Ильич Ленин башорат қилиб айтган бу сўзлар ҳозир ҳам тараққиётимиз мезонини белгилаб турибди. Республика радиосининг «Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали навбатдаги махсус сонини завод ва фабрикаларимизда меҳнат унумдорлигини кўтариш масалаларига бағишлади. Иқтисодчи олимлар, завод ва фабрикаларнинг раҳбарлари, ишчилар меҳнат унумдорлигини оширишда ишлаб чиқаришга илғор иш методлари ва прогрессив технологияни жорий этишнинг аҳамияти, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш, илғорлар ва новаторларнинг тажрибасини кенг ёйиш хусусида батафсил гапирдилар. Ишчи кайфияти, ишлаб чиқариш эстетикаси ва маданияти хусусидаги суҳбатлар ҳам қизиқарли ва мароқли бўлди. Ўзбекистон радиокомитети ўзи бошлаган бу яхши ташаббусни давом эттиради деб ўйлаймиз.

СТАДИОН ТАЙЁР

Катта футбол мусобақасини ўзбек муҳлислари шу якшанба куни кўришга муяссар бўладилар. Шу куни майдон эгалари «Черноморец» командасини қабул қилишади.

Ҳозир муҳлислар ҳайқириғи янграйдиган ана шу ҳаяжонли кунни муносиб кутиб олиш учун зарур шарт-шароитларни ҳозирладик. «Пахтакор» стадиони мавсумга шай. Мусобақалар бу йил анча эрта бошланаётгани туфайли ремонт ишларини жадаллаштиришга тўғри келди. Аввало, футбол майдонини тартибга солиб қўйдик. Спорт йўлкаларига қум сепилди, ўриндиқлар бўялди, деворлар оқланди. Шунингдек шаҳар четидаги «Чиғатой» ўқув-машқ базасини ҳам спорт мавсумига ҳозирламоқдамиз.

Стадион комплексига кирувчи бинолар, 26 та волейбол майдончаси, 18 та теннис спорти кортида ремонт ишлари қизғин.

Бу ойда «Пахтакор»да енгил атлетика ва теннис бўйича СССР терма командалари меҳмон бўладилар.

П. ОТАХОНОВ,
Марказий «Пахтакор» стадиони директорининг ўринбосари.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

СОДИҚЛИК

Каттақўрғон районининг шарқи-ғарбига жойлашган қирларда саёҳат қилиб юрган эдик.

Кўзим бир-бири билан қувлашиб, ўйнашаётган икки қушга тушди. «Ола қузон» дедим шивирлаб. Машинадан тушиб яқинроқ бориб тикилдим. Бири эркак, иккинчиси урғочи қуш.

Милтиқни ўқлаб эркак қушни мўлжалга олдим. Варанглаган садо қирни тутиб кетди. Қушлардан бирининг ноласи эшитилди. Қарасам, ўқ теккан эркак қушни урғочи қуш учириб кетмоқчи. Шошилиб унинг қанотлари остига киради-да, бор кучи билан кўмаклашиб, беш-олти метр масофага олиб қочиб кўради. Кейин яна шу ҳол такрорланади. Эркак қушга яна бир ўқ уздиму, ҳайратдан қотиб қолдим. Мода қуш чинқириб нола қилганича ҳавога қанотланди. Осмонга баланд учиб, ўзини ерга ўқдек ташлади. Бориб қарасам, жони узилибди...

ОҲУ КЎЗЛАРИ

Йигит қир бағрида оҳу боласини кўриб қолди.

Милтиғини орқасига яширив, қир орқасига ўтмоқчи бўлди. Оҳу боласининг яқинроғида бош кўтарганида, не кўз билан кўрсинки, у бир зумда ғойиб бўлди. Ҳафсаласи пир бўлиб, қияликлар бўйлаб одимлади. Ана шу жойда яна кўзлари алдангандек бўлди. Наҳотки, ўша бош кўтармай ўтлаётган нарса оҳу боласи бўлса. Ҳа, худди ўзгинаси!

Затвор шитирлади. «Қани, қўлимдан чиқиб кўр-чи!» дилидан ўтказди йигит: Тепкини босди.

Мана у. Ёнбошлаб қолганича кейинги оёғини силкияпти. Ўқ юрагига теккан. Силқиган қон шафақ нурларида аллақандай даҳшатли. Оҳу боласи сўнгги бор оёқ қоқди-ю, нигоҳини овчининг юзига бурди. Йирик ва тим қора кўзларидан иккита маржон узилди. У йигитга боққанида ялиндими, қаҳрландими — билиб бўлмади. Шу-шу шафқатсиз овчи қўлига милтиқ олмайдиган бўлди.

М. ҚУШОҚОВ,

Солдат МАКТУБЛАРИ

ТАНКЧИ МАРРАЛАРИ

Танкчиларнинг ўқ узишига генерал қараб турган эди. Экипаж аъзоларининг тез ва эпчил ҳаракати унга ёқиб тушди. Генерал мерганларни мақтаб рағбатлантирди, хато қилганларга насиҳат қилди. У сафнинг ўнг томонида турган йигитчага яқинлашди.

— Ефрейтор Раҳмонқулов! — ўзини таништирди йигит.

— Яша, азамат! — деди генерал. — Ишлар мана шундай бўлса экан. Мўлжалга олишларингиз жуда яхши, хатосиз отар экансиз.

Дарҳақиқат, комсомол аъзоси Раҳмонқулов В. И. Ленин юбилейи олдидан ўтказилган мусобақа якунларида биринчиликни олди. Шу йилнинг бошида қисм танкчилари В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги юбилейига совға тайёрлаш ҳақида гап борганида Раҳмонқул бу ташаббусни биринчи бўлиб қувватлади.

У ваъдасига вафо қилмайдиганлардан эмас. Сўз бердими — устидан чиқади. Раҳмонқул юбилей шарафига ўтказилган отиш мусобақасида ғолиб чиқиб, 2-класс наводчиги бўлди. Ўзбекистон ССРнинг Сирдарё районидан келган бу йигит тез орада ўз коллективи орасида зўр обрў қозонди.

Майор П. Пшеничнюк.

Н-қисм.

СОВҒА

Қисмимиз солдатлари В. И. Ленин юбилейини муносиб кутиб олмоқдалар. Улар ҳарбий техникани қунт билан ўрганмоқдалар, сиёсий ва ғоявий савиясини оширмоқдалар.

Бизда зерикиш бўлмайди. Машқлардан сўнг қониқиб ҳордиқ чиқарамиз. Спорт билан шуғулланамиз. Бизда ҳаваскорлар тўгараги тузилган бўлиб, унда турли миллат фарзандлари ўз санъатларини намойиш қилаётирлар. Тўгарак аъзоси, тошкентлик Ёқубжон Файзиев айниқса ўзининг ёқимли овози, ижрочилик маҳорати билан кўпчиликнинг таҳсинига сазовор бўлаётир. Тўгарагимиз коллективи доҳиймиз В. И. Ленин юбилейига атаб махсус программаларда концертлар ва спектакллар тайёрлашяпти.

Т. УСМОНОВ.

Н-қисм, Туркистон ҳарбий округи.

ВАТАН СОҚЧИЛАРИ

Биз, бир группа ўзбек йигитлари Украинада хизмат қиляпмиз. Қисқа вақт ичида замонавий ҳарбий қуролларнинг кўпгина турларини ўрганиб олдик, сиёсий ва ғоявий тайёргарликда ҳам ишларимиз чакки эмас. Аксарият қисмимиз «Аълочи солдат» деган ном олишга сазовор бўлдик.

Й. ТУРСУНОВ.

Н-қисм.

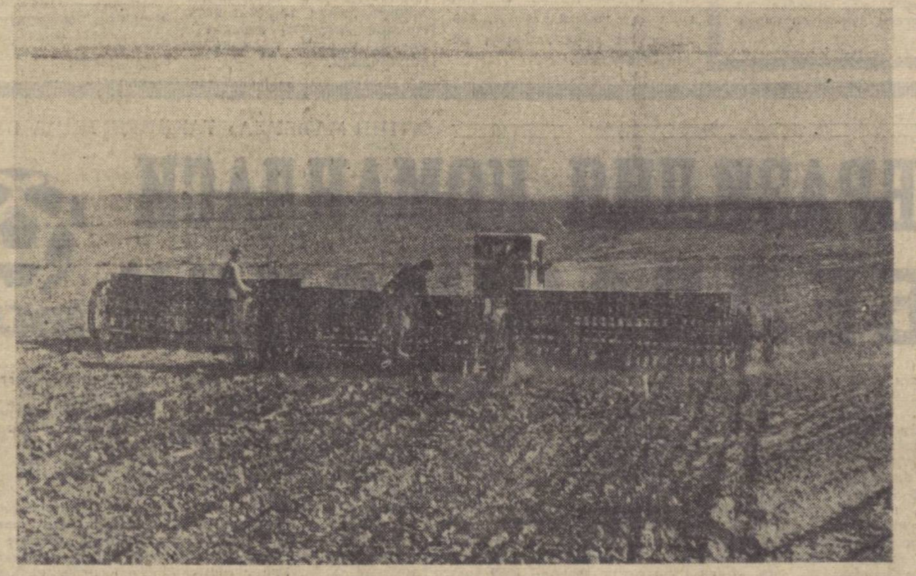

Сирдарё областидаги 2- «Зомин» совхозида баҳорги дон экиш қизғин тус олмоқда. Суратда: Дон экиш пайти.

А. Горокрик фотоси.

АХБОРОТ

ЎЗБЕКИСТОН ОБЛАСТЛАРИ БЎЙЛАБ

ХОРАЗМ

ИХТИРОЧИЛАР САФИ ОРТМОҚДА

Область корхоналарида ихтирочилик ва рационализаторлик жамиятига қарашли 87 ташкилот иш олиб боряпти. Бу ташкилотларга ишлаб чиқариш илғорларидан 2500 дан зиёд киши уюшган. Янги рационализаторлик таклифларидан 421 тасини жорий этиш натижасида 336.5 минг сўмга яқин маблағ тежалди. Инженер Б. Раҳимов, слесарь М. Қадамов ва бошқа илғорлар юбилей йили ижодкорлари рўйхатига биринчилар қаторида ёзилдилар.

ҲОСИЛДОРЛИК МАНБАИ

«Октябрь-орна» каналида яна бир иншоот қуриб ишга туширилди. Бу иншоот Урганч ва Гурлан районлари хўжаликларини сув билан таъминлашни янада яхшилайди. Янги иншоотни ифтихор билан ҳосилдорлик манбаи деб аташмоқда. Юбилей объекти деб эълон қилинган гидроиншоотни Хоразм қурилиш-монтаж бошқармаси ва Туямўйин қурилиш тресни бинокорлари қисқа муддатда тикладилар.

БАХТ УЙИ

Урганч районидаги Чапаев номли колхозда яқингинада қад кўтарган шинамгина бино қишлоқ ёшлари билан гавжум. Пештоқига йирик ҳарфлар билан «Бахт уйи» деб ёзилган бино икки ёшнинг бахтиёрлик гувоҳномасини тутқазувчи манзилгоҳга айланган.

ОЗОДАЛИК ПОСБОНЛАРИ

Қадимий обидалар шаҳри Хивада қўлларига қизил лента боғлаб олган йигит ва қизларни тез-тез учратиш мумкин. Озодалик посбонлари деб ном олган бу ёшлар кўча, боғ ва хиёбонларнинг покиза сақланиши учун қайғурмоқдалар. Улар Ичан қалъа заповеднигида ҳам тозалик ва санитария қоидаларига риоя қилинишини назорат қилаётирлар.

ҚИЗИҚАРЛИ КЎРГАЗМА

Урганч шаҳар сиёсий маориф уйида В. И. Лениннинг 100 йиллигига бағишланган тасвирий санъат кўргазмаси очилди. Унда область рассомларидан Ж. Рўзибоевнинг «Хоразм вакиллари Ленин ҳузурида» асари, Э. Калишенко ишлаган В. И. Ленин бюсти, «Шоликор портрети», А. Аҳмедовнинг хоразмлик биринчи кинооператор Худойберган Девоновга бағишланган портрети ҳам бор. Бу ерга қўйилган Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ва донгдор кишиларнинг суратлари, ўймакорлик санъати намуналари ҳам киши эътиборини тортади.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

СУД ЗАЛИДАН

Қотил отилди

Мамадали Топиболдиевнинг номи фақат Ўзбекистонда эмас, балки республикамиздан ташқарида ҳам машҳур. Ўзбек халқининг шонли фарзанди Улуғ Ватан уруши йилларида Белоруссиянинг душман томонидан босиб олинган ерларида партизан ҳаракатининг ташкилотчилари ва раҳбарларидан бири бўлган эди. Кўрсатган жасорати учун унга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилган. Белорус қишлоқларидан бири унинг номи билан аталган эди.

Уруш тугаб, Ватанимиз тупроғи босқинчилардан тозаланди ва Мамадали Топиболдиев Фарғона область Риштон районига тинч меҳнат қучоғига қайтди. Ҳамқишлоқлари Мамадали акани «Коммунизм» колхозига раис қилиб сайлашди ва у бир неча йил мобайнида колхозга яхши раҳбарлик қилди.

Мамадали Топиболдиев ҳаёти кутилмаганда фожиона тугади. Хизмат бурчини бажараётган вақтида уни Раҳим Худойберганов ўлдирди. Қотил илгари ўғрилик қилгани учун судланган эди.

Бу ваҳшийликни эшитган кишилар чуқур қайғуга тушибгина қолмасдан, балки жуда қаттиқ ғазабландилар. Узоқ Белоруссиядан, Мамадалининг собиқ партизан дўстларидан суд органларига қотилни қаттиқ жазолаш ҳақида кўплаб хатлар келди. Колхоз аҳолиси номидан судда сўзлаган жамоат вакили қотилга ягона жазо — ўлим жазоси беришни сўради. Республика Олий судининг 1969 йил 27 октябридаги сайёр сессияси ҳукми билан Раҳим Худойберганов отишга ҳукм қилинди. Суд залида ҳозир бўлганлар томонидан маъқулланган бу ҳукм ижро этилди.

■ Чет элларда доҳий юбилейига тайёргарлик | ■ Иғвогарларнинг Яқин Шарқдаги сиёсати барбод бўлади | ■ *Футбол бўйича жаҳон чемпиони ким бўларкин?*

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Планетамизда

ЛЕНИН ЮБИЛЕЙИ ШАРАФИГА

ШОНЛИ САНАГА БАҒИШЛАБ

◆ САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёргарлик жуда қизитиб юборилди. Чили Коммунистик партияси шонли айёмга бағишлаб бир қатор тадбирлар ўтказишни белгилади. «Сигло» газетаси «Ленин таълимоти барҳаёт» деган рубрикани анча вақтдан бери давом эттириб келмоқда. Шу рубрика остида дунёда биринчи социалистик давлат асосчисининг ҳаёти ва революцион фаолияти тўғрисидаги материаллар доимий равишда эълон қилиб борилмоқда. Бундан ташқари газета 22 апрель куни кўп нусхада босиладиган ўзининг махсус сонини тайёрламоқда. У бошдан оёқ В. И. Ленинга бағишланади.

Чили Коммунистик партияси Марказий Комитетининг комиссиялари оммавий китобхонларга атаб В. И. Лениннинг қисқача таржимаи ҳолини, шунингдек унинг танланган асарларини нашрга тайёрламоқда. «Аустраль» нашриёти Н. К. Крупскаянинг Ленин тўғрисидаги китобини чиқаради. Лениннинг «Коммунизмда болаларча «сўллик» касали» ва «Нима қилмоқ керак?» асарларини қайтадан нашр этади.

Ҳамма партия ташкилотларида жаҳон пролетариатининг доҳийсига бағишланган суҳбатлар ўтказилмоқда. Партия ячейкаларида ўтказиладиган сал кам 3 минг йиғилишга прогрессив ташкилотларнинг вакиллари ҳам таклиф этилади.

Коммунистик партия ўз сафига Ленин чақириғини эълон қилади, 22 апрель куни Сантьягода ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида тантанали митинглар ва йиғилишлар ўтказилади.

Чили меҳнаткашларининг бирлашган касаба союз маркази шонли юбилейни кенг миқёсда нишонлайди.

ҲИНДИСТОН ТЕАТРЛАРИ САҲНАСИДА ЛЕНИН ОБРАЗИ

◆ ДЕҲЛИ. (ТАСС). «В. И. Лениннинг тенгликка, тинчликка ва қардошликка қилган даъвати — барча ҳиндлар учун илҳом манбаидир», — деди Калькуттадаги «Рабиндра Бхарати» университетининг вице-ректори Рома Чоутхури.

У «Тарун опера» театр труппасида «Ленин» спектакли 150-марта кўрсатилиш олдидан сўзлаган нутқида «В. И. Ленин бутун инсониятнинг энг улуғ фарзанди ва йўлбошчисидир», деди.

«Ленин» операси 1917 йилги Улуғ Октябрь революциясига бағишланган. Унда Ғарбий Бенгалиядагина эмас, бутун Ҳиндистонда ҳам жуда кенг тарқалган рус революцион халқ ва совет қўшиқларидан фойдаланилган.

Ғарбий Бенгалиянинг бошқа етакчи театрларида В. И. Ленинга бағишлаб кўрсатилаётган бошқа спектакллар ҳам ҳинд томошабинига манзур бўлиб қолди. «Лэйбер» театрида саҳналаштирилган «Ленин» пьесаси В. И. Лениннинг 1894 йилдан 1906 йилгача бўлган ҳаёти ва фаолиятини гавдалантиради. Бу пьеса биринчи марта 1963 йил 22 апрелда кўрсатилган эди. Уни томоша қилган ишчилар премьерани хурсандчилик билан кутиб олишди. Театр юбилей йилида шу пьесани юз марта кўрсатмоқчи.

Ҳинд театри уюшмаси А. Каплернинг «Ленин Октябрда» киносценарийси асосида «Октябрь революцияси ва Ленин» пьесасини саҳналаштирди. Театр бу пьесани Ҳиндистондаги бошқа театр коллективлари ҳам саҳналаштира олишлари учун уни ҳинди тилига таржима қилмоқчи бўлиб турибди.

КИНОФИЛЬМЛАР КЎРСАТИЛДИ

◆ БУЖУМБУРА. (ТАСС). Совет элчихонаси уюштирган Ленин тўғрисидаги кинофильмларнинг навбатдаги жамоат кўриги Бурунди пойтахтидаги энг катта кинотеатрда ўтказилди. Томошабинларга «22 апрель» ва «Ленин ҳаётининг саҳифалари» деган ҳужжатли картиналар кўрсатилди.

ҚАЛБАКИЧИЛАР ФОШ ҚИЛИНДИ

ҚОҲИРА, 9 март, ТАСС мухбири Г. Кувалдин хабар беради:

Бирлашган Араб Республикаси территориясининг ичкарисидаги объектларни, шунингдек граждан аҳоли яшайдиган жойларни ваҳшийларча бомбардимон қилиш билан Тель-Авив раҳбарлари Миср халқининг бирдамлигига путур етказмоқчи бўлган эдилар ва агрессия оқибатларини тугатиш йўлида Миср халқи қилаётган ишларни барбод қилмоқчи бўлган эдилар, лекин улар бу мақсадларига эриша олмадилар. Агрессор Бирлашган Араб Республикаси қуролли кучларининг тобора зўр қаршилигига дуч келмоқда. Бирлашган Араб Республикаси қуролли кучларининг тобора қаттиқ зарбалар бераётганлиги агрессорни ўз талафотларини атайин камайтириб кўрсатиш ва бу талафотларнинг миқдорини Исроил халқидан имкони борича яшириш тактикасини қўллашга мажбур этмоқда. Бироқ Исроил ўзи ўтказаётган бемаъни экспансия сиёсати ва уруш ҳаракатларини тезлаштираётганлиги унинг ўзи учун жуда катта қимматга тушаётганлигини фактлар кўрсатиб турибди. Бунга, жумладан, Исроилнинг уриб туширилган «Мираж» самолёти қолдиқларини кўрсатувчи сурат «Ал-Аҳром» газетасининг бугунги сонида биринчи саҳифада босилганлиги мисол бўла олади.

Бирлашган Араб Республикаси қуролли кучлари вакилининг баёнотида 6 мартда Суэц каналининг шимолий секторидаги ҳаво жангида Исроилнинг учта самолёти уриб туширилганлиги айтилган эди, деб ёзади газета. Аммо Тель-Авивда Исроилнинг ҳарбий вакили жангда қатнашган самолётларнинг ҳаммаси ўз базаларига қайтиб келди, деб даъво қилди. Кеча эрталаб, деб ёзади «Ал-Аҳром» газетаси, Миср қирувчи бомбардимончи самолётининг учувчиси разведка мақсадида Синай ярим ороли тепасига учиб борганида у ерда ағдарилиб ётган Исроил «Мираж» самолётининг парчаларини суратга олиб қайтиб келди. Шу суратда самолётнинг анча нарига бориб тушган қаноти ва Миср самолётининг сояси очиқ кўриниб турибди. «Мана шу фотосуратнинг ўзи, — деб ёзади «Ал-Аҳром» газетаси,— Исроил ахборотининг ёлғонлигини ҳар қандай сўз ва баёнотлардан кўра яхшироқ исботлаб беради».

Корея Халқ Демократик Республикаси. Хамхин шаҳридаги «8-февраль» номли Виналон заводи халқ Кореяси химия саноатининг энг йирик корхонасидир. Бу ерда тўрт ярим минг ишчи ва хизматчи меҳнат қилади. Уларнинг орасида 1200 инженер ва техник ҳамда 380 олий маълумотли киши бор. Суратда: завод цехларидан бири.

В. Соболев фотоси. (ТАСС).

АМЕРИКАЛИК КОРЧАЛОН ҲУЗУРИДА

Ишчилар делегацияси: — Майли, биз энди иш ҳафтасининг қисқартирилишини талаб қилмаймиз. Лекин дам олиш кунларининг кўпайтирилиши қандай бўлади?

Америкада чиқадиган «Дейли уорлд» газетасидан олинган сурат. ТАСС фотохроникаси.

САЙРУС ИТОННИНГ МАКТУБИ

ВАШИНГТОН, 10 март. (ТАСС). Американинг таниқли саноатчиси Сайрус Итон сенатнинг ташқи ишлар комиссияси раиси Уильям Фулбрайтга мактуб билан мурожаат қилди. Мактубда АҚШнинг Лаос ишларига аралашувининг ҳамма фактлари тўла-тўкис тафтиш этилишига ҳамда тафтиш натижалари Америка жамоатчилигига маълум қилинишига чақирилади.

Сайрус Итон комиссия давлат департаменти, Пентагон ва марказий разведка бошқармасидан Лаоснинг ички ишларига сиёсий ва ҳарбий жиҳатдан аралашув масалаларига доир муфассал тушунтириш беришни талаб қилмоғи лозим, деб ҳисоблайди. АҚШ жамоатчилиги бор ҳақиқатнинг ҳаммасини билиши керак, деб ёзади Итон.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

НЕФТДА... ГУЛ ҲИДИ

Тўрт-беш томчи суюқликни сувга аралаштирасиз. Уйни бинафша ҳиди қоплайди. Иккинчи бир идишдаги сувга уч-тўрт томчи бошқа бир суюқликни томизасиз. Хонани ясмин ҳиди тутади. Бу суюқликлар нефтдан олинган. Озарбайжон Фанлар академияси нефть-химия институтининг академик Мехтиев бошлиқ ходимлари «қора олтин»дан гул ҳидли моддалар ажратиб олдилар. Бу моддадан духи, одеколон, совун тайёрланади.

ЖОНЛИ... БАРОМЕТР

Агар денгиз қушлари тонгдаёқ қуруқликдан денгизга учиб кетишса, демак ўша кун олти — ўн икки соат давомида қаттиқ шамол бўлмайди. Агар қушлар енгил шамол эсиб турган қирғоқда учиб юришса — қаттиқ шамол бўлишини кутаверинг. Денгиз устида учиб юрган қушларнинг қирғоққа ёпирилиб келиши эса яқин орада бўладиган довулдан даракдир.

МЎЪЖИЗАКОР ЎСИМЛИКЛАР

Закавказьедаги доривор ўсимликлар зона станциясида фармацевт, энтомолог, биохимик олимлар ишлашади. Улар 28 йил мобайнида 400 дан ортиқ доривор ўсимликларни топдилар, дурагайлаштирдилар. Бу ерда тайёрланган доривор заводларда қайта ишланади. Станция ходимлари ҳозир йигирмадан ортиқ янги дурагайлаштирилган доривор ўсимликларни ўстирмоқдалар.

Г. И. ТРОФИМОВ

Коммунистик партиянинг содиқ фарзанди, унинг 50 йилдан ортиқ аъзоси бўлиб турган Георгий Иванович Трофимов вафот этди.

Г. И. Трофимов 1897 йилда камбағал деҳқон оиласида туғилди. Деҳқон оиласидаги машаққатли ҳаёт уни 8 ёшидан оқ помешчикка ёлланиб ишлашга мажбур этди. У 1916 йилдан чор армиясида хизмат қила бошлади. 1917 йилги февраль революциясида полк солдатлар комитетининг аъзоси қилиб сайланди. 1918 йилда кўнгилли бўлиб Қизил Армия сафига кирди. 1919 йилдан эса КПСС аъзоси.

Г. И. Трофимов армия сафида оддий қизил аскардан то сиёсий бўлим бошлиғи лавозимигача бўлган йўлни босиб ўтди. Москва Кремли комендантининг ўринбосари бўлиб ишлади. У Ўзбекистон ССР ички ишлар министрининг ўринбосари бўлди.

Георгий Иванович Ватан олдидаги хизматлари учун беш марта СССР орденлари, кўпгина медаллар билан ва Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди.

Георгий Иванович ҳақли дам олиш ҳуқуқини олган бўлса ҳам Тошкент политехника институтида виждонан меҳнат қилишни ва умрининг сўнгги кунларигача жамоат ҳаёти ва партия ишларида актив қатнашишни давом эттирди.

Г. И. Трофимовнинг ёрқин хотираси уни билган барча кишилар қалбида принципиал коммунист, меҳрибон ва камтар ўртоқ сифатида доимо сақланиб қолади.

Бир группа ўртоқлари.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади**, 18.00 — Телеянгиликлар.

Ўзбек тилида: 18.10 — Болалар учун концерт. 18.35 — Ленинча меҳнат вахтасида. 18.55 — Чирчиқ пойафзалчилар клуби халқ ансамблининг концерти. 19.40 — Телеянгиликлар. 20.00 — **Москва кўрсатади**.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.**

Рус тилида: 18.00 — Қўғирчоқ фильм. 18.25 — «ЁШЛИК» студияси кўрсатади. 19.25 — Транспорт ходимлари учун кўрсатув.

Ўзбек тилида: 20.00 — Ўзбекистон гуллари. 20.00 — Телефильм. 20.40 — Музикали эшиттириш. 21.20 — **«СОЛДАТ ҚИССАСИ»** (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — **Фрунзе телестудиясининг кўрсатувлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 11/III да **Спартак**, 12/III да **Марварид қидирувчилар.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/III да — **Олтинчи июль.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/III да — **Ёшликда берган кўнгил**, 12/III да — **Нурхон.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Сувдаги жозибалар»** янги аттракционлар.

КИНО

Гапираверишсин — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

«Мерседес» муаммоси — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «МОСКВА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Учовлон (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да), **Қирқ биринчи йил олмалари** (кундуз соат 5 да), **Раққоса** (кеч соат 7 ва 8 яримда) — САНЪАТ САРОЙИ.

Қартали уйча — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Урта Осиё темир йўли Тошкент бўлимининг
ИШЧИЛАР ТАЪМИНОТИ БЎЛИМИГА
Тошкент шаҳридаги хўжалик ҳисобидаги ошхона ва магазинларда ишлаш учун катта бухгалтерлар (бош бухгалтер ҳуқуқида); ишчилар таъминоти бўлимининг марказлаштирилган бухгалтерия бўлимлари бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари, катта бухгалтерлар ва бухгалтерлар; магазин ва ошхоналарда ишлаш учун: магазин мудирлари, катта сотувчилар ва сотувчилар, буфетчилар ва ошпазлар
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев шоссеси, 13 уй, 9 корпус, кадрлар бўлими (5, 7, 12, 26, 55 автобусларнинг «Товарний двор» бекати).

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИГА
бош бухгалтерлар, катта бухгалтерлар, бухгалтерлар, катта ревизорлар, ревизор
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 13-уй, 3-қават, 55 хона.

ТОШКЕНТ САЁҲАТ ВА ЭКСКУРСИЯ БЮРОСИ
13 мартда Тошкент — Бухоро — Самарқанд — Тошкент маршрути бўйича туристик поездга путёвкалар
СОТАДИ
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар-60, Т. Шевченко кўчаси, 44-уй. Телефон 33-76-14.

«ОЛТИН МАЪБУДА» ТАҚДИРИ НИМА БЎЛАДИ?

БРАЗИЛИЯ КОМАНДАСИ БЕЛЛАШМОҚЧИ

Тўғри, Англия терма командасининг устози Рамсей **«биз ўз унвонимизни Мексикада ҳам сақлаб қолишга қодирмиз»** деб бироз катта кетмоқда. Лекин Бразилия терма командаси ҳам аноййи эмас. Улар ўтган Англия чемпионатида чорак финалга ҳам чиқа олмай жуда доғда қолишган. Саксон беш миллионли Бразилия футбол муҳлислари ҳали ўша «қора кунлар»ни унутишганича йўқ. Буни терма команда ўйинчилари жуда яхши билишади. Бу гал ҳам ишончни оқламаслик оқибати нималарга олиб боришини яхши тасаввур этишади. Шунинг учун ҳам Бразилия терма командаси бу йилги дунё биринчилигида осонликча мағлуб бўлмаса керак деб айтишга асос бор.

Бугина эмас. Ўтган тўрт йил ичида Бразилия терма командасида жуда катта ўзгаришлар бўлди. **Ҳозирги терма командани 1966 йилдаги команда билан ҳеч бир тенглаштириб бўлмайди. Жуда кўп чет эл спорт мутахассисларининг фикрича, бу команда «Олтин маъбуда»нинг асосий даъвогарларидан биридир.**

Икки марта жаҳон чемпиони бўлган Бразилия командасининг Англиядаги дунё биринчилигида «тор-мор этилиши» сабабларини жуда яхши очиб берганлардан бири Жао Сальданья бўлди. **У «Бразилия командаси Лондонда замонавий ўйин кўрсата олмади, жуда суст ўйнади, ўйинчилар ҳам обдон саралаб танланмаган эди»** деган гапни айтди. Ҳақиқатан ўша вақтда команда раҳбарлари чемпионат очилгунга қадар ҳам Англияга кимни олиб кетиш ҳақида бир тўхтамга кела олмаган эдилар.

Шундан кейин Бразилия командаси бир қадар инқирозга юз тутди, анча вақтгача ўзини ўнглаб ололмади. Айниқса, 1968 йилги мавсумдаги Бразилия командасининг ўйинлари кўпгина футбол мутахассислари томонидан қониқарсиз деб топилди. Бир йил давомида командада 39 ўйинчи синаб кўрилди. Бразилияликлар сўнгги 12 йил ичида биринчи марта ўз майдонларида енгилдилар. Мексика командаси 2 : 1 ҳисобда устун келди. Терма команданинг раҳбарлари ҳақли равишда қаттиқ танқидга учрадилар. Команда врачи Гослинг вазифасидан четлатилди. Бош тренер Айморе Морейра эса истеъфо берди.

Бразилия спорт конфедерациясининг президенти Жао Авеланж терма командага тренерликка футбол шарҳловчиси Жао Сальданьяни тавсия этди.

Сальданья ким? У кейинги йилларда спорт эшиттиришлари бўйича Бразилияда таниқли шарҳловчилардан бўлиб, терма команданинг энг аёвсиз танқидчиларидан эди. Илгари кўзга кўринган тренерлардан бўлган. Мамлакатдаги машҳур «Ботафого» клубига бундан ўн йил муқаддам тренерлик қилган. Унинг даврида бу команда Рио штатининг чемпиони даражасигача кўтарилган. Бразилия терма командаси 1962 йилда «Олтин маъбуда»ни қўлга киритгандан сўнг фақат 1969 йилги футбол мавсумидагина Сальданья раҳбарлигида нисбатан тузук ўйинлар намойиш қилди. Бразилия футбол муҳлисларига шу ўтган мавсумдагина қувонч ва яхши умидлар келтирди. Шу йили команда дунё чемпиони Англия терма командасини мағлубиятга учратди. Саралаш ўйинларида эса Сальданья йигитлари кутилгандан катта муваффақиятларни қўлга киритдилар. Улар рақиблар дарвозасига энг кўп тўп киритиб, ўзига хос рекорд қўйдилар. Команда тренернинг кўнглидагидек замонавий ўйин кўрсатди. Унинг ўйинида уюшқоқлик ҳам, тезкорлик ҳам бор.

Команданинг янги устози дастлабки вақтда журналистларнинг **«терма команда қандай бўлади?»** деган саволларига **«саксон беш миллионли бразилияликларнинг ҳар бири хаёлида ўз командаси бор, лекин ўйнашга келганда менинг командам ўйнайди»** деб жавоб берган эди. Ҳақиқатан шундай бўлиб чиқди. Сальданья ҳеч кимнинг хаёлига келмаган команда тузди. Унинг составига Феликс, Альберто, Брито, Джалма Диас, Рилдо, Жоэль, Лопес, Пиацца, Герсон, Жаирзиньо, Пеле, Тостао сингари ўйинчиларни киритди. У бу составни тузиб эълон қилишда ҳеч ким билан маслаҳатлашмади ҳам. Ҳатто Бразилия спорт конфедерациясининг президенти Жао Авеланж ҳам бу составни газетадан ўқиб билди.

«Мен нимага шундай қилдим? Бизнинг футбол бошлиқларимиз ўзларига ёққан составни ўйинга туширишни хоҳлайдилар. Агар команда ғалаба қозонса, бунда ўзларининг ҳиссалари катта эканлигини таъкидлайдилар-у, команда мағлубиятга учраса, ўзларини «қуруққа» олиб қочишади. Шунинг учун мен шундай қилдим»,— деди Сальданья.

Авваллари терма команда асосан «Сантос», «Ботафого» ва «Крузейро» командалари ўйинчиларидан тузилар эди. **«Ўйин услуби турлича бўлган командалардан терма команда тузилиши Айморе Морейранинг хатоси эмасмиди?»** деган саволга Сальданья: **«балки шундайдир»** деб жавоб берди. Ҳозирги терма команда составида бир вақтлар Морейра қўл силтаб эътибор бермаган Лопес, Джалма Диас, Жаирзиньо, Рожерио, Зе Мария, Ривилино, Эду сингари ўйинчилар ҳам бор.

Бразилия терма командасининг ҳозирги тренери Сальданья команда составини қатъий қилиб қўйди. У: «ўзим ўйлаган услубга командам жавоб бера олмай қолса ёки бирор ўйинчи шикастланган тақдирдагина резервдаги ўйинчиларни майдонга тушираман, унгача составни ўзгартирмайман. Бразилия терма командаси — ўйинчиларнинг қобилиятини синаб кўрадиган жой эмас», деган гапни айтмоқда. Резервда эса ҳозирги кунда Клаудио, Скала, Боргес сингари ўйинчилар бор. Сальданья кўзда тутаётган ўйин услуби қандай? Бунга тренер шундай жавоб бераётир. **«Мен кўрган клублар ичида «Сантос» жаҳонда энг яхши клубдир. Менинг мақсадим «Сантос»дан ҳам яхшироқ терма команда тузишдир».** Шу билан бирга тренер уч ўйинчи — Лопес, Тостао ва Пиаццаларни «Крузейро» командасидан олди. Улар ўзига хос ўйинчилар бўлиб, машҳур «Крузейро учбурчаги»ни ташкил этадилар ва команданинг ҳужумкорлигини янада оширадилар.

Рақиблар дарвозасига мингдан ортиқ тўп киритган машҳур ҳужумчи Пеле энди бошқача ўйин кўрсатади. Бутун команда аввалгидек Пелега эмас, Пеле командага мослашади. Унинг вазифаси қанотда ўз ўрнини тез-тез алмаштириб туриш билан рақибларнинг 2-3 ўйинчисини чалғитиб қўйишдир. Бу вақтда Тостао билан Герсон штраф майдонига ёриб кириб, дарвозани «ўққа тутадилар». Ўз навбатида бу, команданинг муваффақиятини таъминламоқда. Саралаш ўйинларида рақиблар дарвозасига киритилган 23 тўпдан 10 тасининг автори Тостаодир.

Ҳозирги вақтда Бразилия спорт конфедерацияси томонидан Сальданьяга ҳамма қулайликлар яратиб берилганига қарамай, унинг олдида ҳеч қандай ечилмай қолган проблемалар йўқ деб бўлмайди. Команданинг янги врачи Толедо тўрт ўйинчини, яъни Тонньо, Рожерио, Зе Мария ва Скалаларни машқларга қўймаётир. Уларга медицина ёрдами кераклигини айтмоқда. Бундан ташқари команданинг энг асосий ўйинчиси Тостао ҳам кўзини даволатишни давом эттирмоқда. Шундай қилиб, тренернинг олдида даволанаётган шу беш ўйинчига ҳар эҳтимолга қарши муносиб ўринбосарлар топиш ва тайёрлаш масаласи кўндаланг бўлиб турибди.

Бразилия спорт конфедерацияси терма команда бу йилги дунё биринчилигига яхши тайёргарлик кўриш мақсадида махсус турнир ташкил қилишни планлаштирди. Терма команда ўйинчилари март ойидан йиғилиб, Бразилия чемпионатида алоҳида команда сифатида қатнашадилар.

Бундан ташқари тренер Сальданья Европага қилган сафаридан сўнг ўз планларига жуда кўп ўзгартишлар киритишни кўзда тутмоқда. Бир қатор Европа командалари унда жуда яхши таассурот қолдирган. Сальданья **Англия, СССР, Италия, ФРГ ва Чехословакия командаларини Бразилия командаси учун энг асосий рақиблардир, деб кўрсатди.** У совет терма командаси тўғрисида тўхталиб: «Совет давлати ёш ва жуда қобилиятли командага эга, Англия командаси аввалгидек кучли, Италия ҳам жуда кучли команда тузган»,— деб айтмоқда.

М. МАНСУРОВ.
А. МАҚСУДОВ.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси секретариати, партия ва касаба союз ташкилотлари правление аппаратининг ходими М. С. Алимовга рафиқаси **Шарофат АЛИМОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент область прокуратураси коллективи, партия ва касаба союз ташкилотлари Калинин район прокурори А. С. Тўлагановга отаси **Собиржон ТЎЛАГАНОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 331216, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604, Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337182. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро 3—31—42, Қарши —38—42, Нукус —42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Урганч 34—55, Гулистон —22—09.